MEDIJSKE NAVADE OSEB Z IZZIVI V DUŠEVNEM ZDRAVJU

Vodja projekta: prof. dr. Mateja Rek
Raziskovalec: izr. prof. dr. Andrej Kovačič
Tehnična sodelavka: dr. Tanja Kovačič

Ljubljana, 2019

MEDIJSKE NAVADE OSEB Z IZZIVI V DUŠEVNEM ZDRAVJU

Mateja Rek, Andrej Kovačič, Tanja Kovačič

Leto izdaje: 2019

Verzija: 7.5

Priložene datoteke:

- Priloga1-DUS_2019_kvalitativna_raziskava.docx (60 strani, razširjene informacije individualnih intervjujev)
- Priloga2-DUS_2019_kvantitativna_raziskava.docx (60 strani, grafi in frekvenčne tabele kvantitativne analize)

»Infrastrukturni program Fakultete za medije – zbiranje, vodenje in arhiviranje podatkov o medijski pismenosti« financira Javna agencija za raziskovalno dejavnost RS – ARRS kot infrastrukturni program. Sredstva je ARRS zagotovila po pogodbi št.1000-16-2916.

KAZALO

1 POVZETEK 7

1.1 KRATEK POVZETEK 7

1.2 RAZŠIRJEN POVZETEK 8

2 UVOD 12

2.1 Usmeritve in financiranje programa 12

2.2 Cilji raziskave 13

2.3 Omejitve empiričnega dela raziskave 13

3 Opredelitev populacije preučevanja 14

3.1 Stanje populacije oseb z izzivi v duševnem zdravju v Sloveniji 14

3.2 Razlike med demografskimi skupinami oseb z izzivi v duševnem zdravju 15

4 PREDSTAVITEV PODATKOV KVALITATIVNEGA DELA – POGLOBLJENI INTERVJUJI 17

5 PREDSTAVITEV PODATKOV KVANTITATIVNEGA DELA RAZISKAVE ... 34

5.1 Potek zbiranja podatkov 34

5.2 Vprašalnik kvantitativna raziskava 34

5.3 Značilnosti vzorca 35

5.4 Izpostavljenost medijem 44

5.1 Deljenje informacij na družbenih omrežjih 48

5.2 Razmišljanja o medijih, verodostojnosti novic in preverjanju informacij 50

5.3 Koristnost naprav in pripomočkov 52

6 ZAKLJUČEK 58

VIRI 60

KAZALO SLIK

Slika 1: Poštna številka anketiranca 35
Slika 2: Število oseb v gospodinjstvu intervjuvane osebe 36
Slika 3: Starost anketiranih 37
Slika 4: Zaposlitev anketiranih 38
Slika 5: Okvare vida 39
Slika 6: Okvare sluha 40
Slika 7: Telesne omejitve in aktivnost 41
Slika 8: Ali imate dostop do interneta? 42
Slika 9: Katere vrste telefon uporabljate? 43
Slika 10: Primerjava izpostavljenosti različnim medijem za celoten vzorec 44
Slika 11: Primerjava izpostavljenosti različnim medijem glede na spol 45
Slika 12: Uporaba drugih medijev primerjalno 46
Slika 14: Že objavili informacije na spletnih portalih ali družbenih omrežjih 48
Slika 16: Slovenskim medijem zaupam glede informacij 50
Slika 17: Kritično vrednotenje medijev 51
Slika 18: Internet mi je izboljšal življenje 52
Slika 19: Mobilni telefon mi zelo koristi 53
Slika 20: Novi tehnološki pripomočki so zelo koristni 54
Slika 21: Če bi imel več denarja, bi bilo moje življenje boljše 55
Slika 22: Internet znam dobro uporabljati 56
Slika 23: Strinjanje s trditvijo »Mediji imajo velik vpliv name« 57

KAZALO TABEL

Tabela 1: Spremljanje medijev 18
Tabela 2: Spremljanje novic 23
Tabela 3: Aktivnosti na družbenih omrežjih (odgovori respondentov, ki imajo profil) 27
Tabela 4: Uporaba spleta 30

1 POVZETEK

1.1 KRATEK POVZETEK

Predstavljena podatkovna zbirka vsebuje kvalitativno in povezano kvantitativno zbrane podatke mnenj oseb z izzivi v duševnem zdravju. Osebe, vključene v vzorec in intervju, so bile osebno intervjuvane znotraj društev Šent in Ozara na štirih lokacijah (Maribor, Celje, Ljubljana in Nova gorica).

Kvalitativno je bilo izvedenih 30 intervjujev s pomočjo delno strukturiranega vprašalnika, ki je zaradi specifičnosti preučevane populacije vseboval tudi daljši vprašalnik z vprašanji zaprtega tipa. V kvantitativnem delu smo zajeli mnenja s 47-imi spremenljivkami (od teh je bilo 8 demografskih). Podatki so bili pridobljeni z osebnim intervjujem v prisotnosti raziskovalca med 6. 5. 2019 in 30. 9. 2019 v Sloveniji. Izpostavili smo naslednje tematike:

- povprečna dnevna izpostavljenost medijem,
- raba interneta in družbenih omrežij,
- z mediji povezano deljenje informacij na spletu,
- kritični pogled na medije.

Rezultati kažejo v prvi vrsti na zelo velike razlike med posamezniki znotraj skupine oseb z izzivi v duševnem zdravju. Na eni strani tako nekatere osebe praktično popolnoma zavračajo medije, na drugi strani pa so medijem v določeni obliki izpostavljeni nekateri več kot je povprečno v primerljivi generaciji. Podobnosti so vidne pri relativno enotni in precejšnji uporabi spleta in družbenih omrežij. Praktično vse medije se spremlja za zabavo.

Ključne besede: mediji, duševno zdravje, internet, družbena omrežja, deljenje informacij

1.2 RAZŠIRJEN POVZETEK

V okviru Infrastrukturnega programa (http://www.pismenost.si/) Fakultete za medije (http://www.fame.si/) – zbiranje, vodenje in arhiviranje podatkov o medijski pismenosti – smo že pridobili podatke različnih skupin (celotne populacije, otrok, mladostnikov, gluhih in naglušnih ter slepih in slabovidnih oseb, starejših). Želeli smo dopolniti raziskovanje vpliva medijev na ranljive skupine in s tem v Sloveniji spodbujati metodološko in konceptualno raznovrstne raziskave na področju.

Raziskovanje trenutnega stanja medijskih navad je velikega pomena, saj s trendom povečane izpostavljenosti ranljivih skupin ob hitrem napredku tehnologije še ni mogoče predvideti dejanskih dolgoročnih učinkov njihove izpostavljenosti različnim sodobnim medijem (na primer posledice prekomernega igranja nasilnih iger). Na preučevanem področju je zelo malo zbranih podatkov, zato so tovrstni podatki zelo pomembni za raziskovanje, različne študije in objave raziskovalcev različnih področij. Raziskovanje na specifičnem področju oseb z izzivi v duševnem zdravju je še toliko bolj pomembno, saj kljub navidezni pasivnosti osebe navadno bolj intenzivno reagirajo na spremembe in dražljaje (nasilje, depresija, samomori).

Pri zbiranju podatkov smo se osredotočili zlasti na medijsko izpostavljenost, kritično razmišljanje, spremljanje novic ter predloge za izboljšanje stanja. Anketiranje je potekalo v prisotnosti ocenjevalca na papir (30 primerov) ter preko spletne ankete (81 primerov). Skupaj je vzorec obsegal 111 oseb. Z namenom možnosti naknadne poglobljene analize smo izvedli tudi 30 poglobljenih intervjujev, ki dodatno omogočajo razumevanje problematike in vsebin, katerim so te osebe izpostavljene. Vsi intervjuji so bili izvedeni osebno.

Vprašalnik je bil izdelan na podlagi izkušenj raziskovanja medijske pismenosti in prilagojen s specifičnimi vprašanji, relevantnimi za osebe z izzivi v duševnem zdravju.

O populaciji oseb z izzivi v duševnem zdravju

- V Sloveniji načrtno zbranih podatkov o številu oseb z izzivi v duševnem zdravju ni. Ocene so opravljene na podlagi odsotnosti bolnišničnih dni in na podlagi števila hospitaliziranih primerov.
- V obdobju 2008 – 2016 naj bi bile bolniške odsotnosti zaradi duševnih in vedenjskih motenj na tretjem mestu po pogostosti.
- V letu 2015 je bilo v Sloveniji zaradi duševnih in vedenjskih motenj 18.215 primerov odsotnosti z delovnega mesta ter 747.401 izgubljenih koledarskih dni.
- Depresija je ena izmed resnejših duševnih bolezni, ki je v hujši obliki prisotna pri 13 % odrasle populacije oziroma pri 9 % odraslih moških in 17 % odraslih žensk v EU. Do leta 2020 naj bi depresija postala najpogostejši vzrok bolezni v razvitem svetu.
- V letu 2006 je bilo na primarni ravni zdravstvenega varstva v celi Sloveniji 91.450 prvih obiskov zaradi duševnih in vedenjskih motenj, kar je v povprečju 1,8 % vseh prvih obiskov na primarni ravni, natančneje 1,6 % pri moških in 2 % pri ženskah.

Izpostavljenost tradicionalnim medijem – opisna (kvalitativna raziskava)

- Med intervjuanimi osebami prevladuje mnenje, da mediji izboljšujejo življenje.
- Velika večina intervjuvancev spremlja največje slovenske televizijske programe, pri čemer bistveno izstopajo programi POP TV, Kanal A in TV Slovenija. Malo manj kot tretjina jih zelo redko ali nikoli ne gleda TV.
- Na eni strani je skupina, ki zelo malo ali nič ne posluša radia, na drugi strani pa določena skupina zelo pogosto posluša radio – včasih skozi cel dan (tu so v ospredju lokalni/regionalni radiji). Revije in časopise v celoti spremljajo zelo malo.
- V medijih pogrešajo predvsem kvalitetne filme in program. Želijo si manj oglasov in negativnih novic. Izpostavljene so bile lokalne oddaje, kvizi, nadaljevanke in dobri filmi.
- Večino intervjuvancev spremlja novice preko medijev, imajo pa zelo različna mnenja, koliko jim zaupajo.Med njimi prevladuje mnenje, da si lahko na podlagi medijev ustvarijo realno sliko v življenju.
- Dobra polovico jih ima odprt vsaj en profil na družbenih omrežjih. Skoraj vsi imajo objavljen profil z resničnimi podatki (ime, priimek, slika). Približno polovica posodablja in preverja svoj profil večkrat dnevno, ostali zelo redko. Zelo enotnega so tudi mnenja, da je zbiranje podatkov na družbenih omrežjih (lahko) sporno.
- Dobra polovica jih uporablja splet. Večinoma uporabljajo splet za zabavo in za pregled novic. Približno petina jih tudi kupuje preko spleta.

Izpostavljenost tradicionalnim medijem – vrednostna (kvantitativna raziskava)

- Dostop do interneta ima več kot devet od desetih vprašanih (neomejen dostop), ostali večinoma ne želijo uporabljati interneta. Pametni telefon z internetno povezavo imajo kar štirje od petih vprašanih.
- Anketirani spremljajo TV okvirno dve uri dnevno. Televizije ne gleda le 9 % vprašanih, skoraj polovica pa gleda TV 2 uri ali več dnevno.
- Radijski program poslušajo več kot uro in pol dnevno. Vsak šesti ne posluša radia.
- Anketirani se tri četrt ure dnevno pogovarjajo po telefonu. Za vse namene pa uporabljajo telefon povprečno skoraj dve uri (le vsak trideseti ga ne uporablja).
- Tiskane medije v papirni obliki berejo 27 minut. Skoraj tretjina vprašanih pa tiskanih medijev v papirni obliki ne bere.

- Moški več kot ženske spremljajo televizijo in malo več pregledujejo revije in časopise v tiskani obliki.

Računalnik, telefon, internet in objava informacij

- 74 % vprašanih ne igra video iger. Tisti, ki jih igrajo, jih igrajo do 60 minut dnevno.
- Uporaba računalnika / tablice za učenje ali drugo delo ni zelo pogosta (42 % za te namene ne uporablja računalnika). Tablice ali računalnika v celoti ne uporablja manj kot tretjina vprašanih, povprečno pa uporabljajo okvirno 72 minut.
- Vsak četrti vprašani ni prisoten na internetu. V povprečju so na internetu več ko uro in pol dnevno.
- Na družbenih omrežjih ni prisotnih šest od desetih vprašanih. V povprečju so na družbenih omrežjih zelo malo in sicer manj kot pol ure dnevno. Med analizirano skupino (ki uporablja družbena omrežja) je več kot polovica z veseljem objavila ime in priimek, dobra četrtina je objavila, kaj dela zadnje čase in šestina kako se počuti. Imena in priimka ni objavila le petina vprašanih.
- Vsak peti ne pošilja tekstualnih sporočil. Dve tretjini pa jih pošlje med eno in petimi.

Kritični pogled in zaupanje v medije

- Mnenja glede trditve »Dokler medij nudi zabavo« so relativno enakomerno porazdeljena na vseh pet možnih odgovorov, kar kaže, da si vprašani niso enotni glede navedene tematike. Tudi povprečje je skoraj na sredini (3,03).
- Anketirani tudi približno enako verjamejo različnim medijem (zanimivo še najmanj verjamejo tistemu, kar vidijo na družbenih omrežjih) okoli ocene 3 na 5-stopenjski Likertovi lestvici.
- Povprečje vseh vprašanih kaže, da se s trditvijo »Internet mi je izboljšal življenje« ne strinja le četrtina vprašanih.
- Izjavi »Mobilni telefon mi zelo koristi« sta pritrdili skoraj dve tretjini vprašanih. Le vsak šesti se s trditvijo ne strinja.
- Anketirani ocenjujejo koristnost novih tehnoloških pripomočkov zelo neenotno. Le dobrih 30 % se jih ne strinja z navedeno trditvijo.
- Več denarja za 40 % vprašanih ne pomeni boljšega življenja.

2 UVOD

2.1 Usmeritve in financiranje programa

Izvedbo pridobivanja podatkov je financirala Javna agencija za raziskovalno dejavnost RS – ARRS kot infrastrukturni program »Infrastrukturni program Fakultete za medije – zbiranje, vodenje in arhiviranje podatkov o medijski pismenosti«. Sredstva je ARRS zagotovila po pogodbi št. 1000-16-2916.

Usmeritev programa je zbiranje podatkov o stanju medijske pismenosti v Sloveniji, spremljanje dejavnikov in trendov medijske pismenosti v daljšem obdobju in nudenje podpore raziskovalnim projektom, programom, razvojnim programom in projektom ter državnim in drugim vladnim organom ali resorjem pri izvajanju njihove službe.

Podatki, ki se zbirajo v okviru tega programa, predstavljajo temelj analize stanja medijske pismenosti v Sloveniji. Omogočajo komparativno analizo stanja medijske pismenosti v evropskem in globalnem prostoru. Verjamemo, da bodo zbrani podatki v prihodnosti pripomogli k oblikovanju javnih politik in izvajanju le-teh na področju medijske pismenosti tako v smislu vsebin, forme, metod dela, kot drugih specifičnih značilnosti. Pridobili smo že podatke:

- Medijska pismenost 2014 (Rek, Kovačič, Milanovski Brumat 2014);
- Mediji in predšolski otroci (Rek, Milanovski Brumat 2016);
- Mediji in srednješolci (Rek, Milanovski Brumat 2016);
- Mediji in osnovnošolci (1.-6. razred) (Rek, Milanovski Brumat 2016).
- Medijske navade gluhih in naglušnih ter slepih in slabovidnih (Rek, Kovačič, Milanovski Brumat 2017);
- Medijske navade starejših (65 let in več) (Rek, Kovačič, Milanovski Brumat 2018);

V okviru izvedbe 2019 in tega poročila smo zbrali naslednje podatke:

- kvalitativno pridobljeni podatki v okviru poglobljenih intervjujev znotraj društev Šent in Ozara v Sloveniji,
- kvantitativno zbrani podatki znotraj društev Šent in Ozara v Sloveniji.

2.2 Cilji raziskave

Osnovni cilj preučevanja medijske pismenosti specifične skupine je zajem kakovostnih podatkov v povezavi z izpostavljenostjo medijem ter kritičnim mišljenjem oseb z izzivi v duševnem zdravju v povezavi z mediji. Poudarki so bili tudi na tematikah uporabe medijev, spremljanja novic, aktivnosti na družbenih omrežjih ter mnenju glede verodostojnosti informacij v medijih. Poseben sklop je zajemalo tudi deljenje informacij na spletu.

Raziskava je skupaj s prilogami objavljena na posebej v ta namen izdelanih spletnih straneh o medijski pismenosti (www.pismenost.si). Zbrani podatki omogočajo državnim organom, da lažje evalvirajo dejansko stanje in izboljšajo delo pripravljavcev vsebin. Podatki prikazujejo, da igrajo mediji zelo pomembno vlogo v življenju starejših in zato je pri tej skupini oseb še posebej pomembno spremljati navedene tematike. Poleg tega je zanimiv in izpostavljen tudi trend čedalje večje uporabe računalnika in pametnih telefonov za dostop do interneta. Končno je izpostavljena tudi raven kritičnosti in s tem stanja medijskega opismenjevanja z namenom boljše medsebojne povezanosti in vključenosti v družbo.

2.3 Omejitve empiričnega dela raziskave

Kvalitativna raziskava se je zaradi načina anketiranja izvajala preko osebnih intervjujev oseb, ki živijo na lokacijah Maribor, Celje, Ljubljana in Nova Gorica. Da bi pridobili čim več podatkov, smo pri vsakem poglobljenem intervjuju izvedli še povezan kvantitativni vprašalnik. Intervjuji so bili izvedeni znotraj društev Šent (25) in Ozara (5). Ob vsakem intervjuju je bil ob prisotnosti raziskovalca izpolnjen tudi kvantitativni vprašalnik. Poleg zgoraj pridobljenih 30 anket, izpolnjenih pred kvalitativnimi intervjuji, so bili vprašalniki poslani tudi preko spletne pošte (s povabilom preko organov društva) na člane društva Šent in na nekatere člane društva Ozara. Te ankete so člani izpolnjevali samostojno brez prisotnosti raziskovalca.

Kljub uporabi preverjenega vprašalnika verjamemo, da lahko prihaja do raziskovalne pristranskosti zaradi občutljivosti tematike in specifičnosti preučevane populacije. Pri tem obstaja verjetnost, da vprašani ne priznavajo ali pa se tudi ne zavedajo, kolikšna je njihova dejanska izpostavljenost medijem. Pri izpolnjevanju ankete lahko tako podajajo družbeno bolj zaželene odgovore. Iz navedenih razlogov smo zbiranje podatkov kvantitativne raziskave okrepili s poglobljenimi intervjuji in s tem dodatnimi informacijami ter širšim pogledom na tematiko. Pri tem je potrebno opozoriti tudi, da je prihajalo pri preučevani populaciji do zelo velikih razlik glede spremljanja medijev. Poleg tega smo opazili tudi zmanjšano sposobnost koncentracije na vprašanja, zato so nekateri vprašalniki in intervjuji izpolnjeni le delno oz. zelo kratko. Na drugi strani so v nekaterih primerih intervjuji posegali na tematike, ki niso bile predmet raziskovanja (na primer vsebina posameznih nadaljevank), kar je podaljšalo intervju tudi nad 30 minut.

3 OPREDELITEV POPULACIJE PREUČEVANJA

Svetovna zdravstvena organizacija (SZO) duševno zdravje definira kot »stanje dobrega počutja, v katerem posameznik razvija svoje sposobnosti, se spoprijema s stresom v vsakdanjem življenju, učinkovito in plodno dela in prispeva v svojo skupnost«. Duševno zdravje je širok koncept, ki vključuje tako pozitivno duševno zdravje (»positive mental health«), npr. dober odnos do sebe in drugih, uspešno soočanje z izzivi, pozitivno samopodobo, občutek moči in sposobnost soočanja s težavami, kot negativno duševno zdravje (»ill mental health«), npr. duševne bolezni (Svetovna zdravstvena organizacija (2007) – povzeto po NIJZ 2009):

3.1 Stanje populacije oseb z izzivi v duševnem zdravju v Sloveniji

V Sloveniji žal konkretnih podatkov o osebah z izzivi v duševnem zdravju ni. Kot kazalec tako lahko opazujemo bolniške odsotnosti zaradi duševnih in vedenjskih motenj (le-te so izpostavljene tudi v predlogu za javno razpravo resolucije o nacionalnem programu duševnega zdravja 2018 – 2028). V obdobju 2008 – 2016 naj bi bile bolniške odsotnosti zaradi duševnih in vedenjskih motenj na tretjem mestu po pogostosti (za boleznimi mišično-skeletnega sistema in vezivnega tkiva ter poškodbami in zastrupitvami, NIJZ 2008-2016), po trajanju pa so med daljšimi. V letu 2015 je bilo v Sloveniji zaradi duševnih in vedenjskih

motenj 18.215 primerov odsotnosti z delovnega mesta ter 747.401 izgubljenih koledarskih dni, od tega največ v starostni skupini od 45 do 64 let (NIJZ, Baza zunaj bolnišnične obravnave).

Najpogostejše oblike duševnih bolezni v EU so anksiozne motnje in depresija. Depresija je ena izmed resnejših duševnih bolezni, ki je v hujši obliki prisotna pri 13 % odrasle populacije oziroma pri 9 % odraslih moških in 17 % odraslih žensk v EU. Vpliv depresije na kakovost življenja se enači s kakovostjo življenja posameznika s hudo telesno boleznijo, npr. možgansko kapjo. Do leta 2020 naj bi depresija postala najpogostejši vzrok bolezni v razvitem svetu (NIJZ 2009 po podatkih Evrobarometer o duševnem zdravju in dobrem počutju 27 držav EU, Hrvaški in Turčiji).

Duševne in vedenjske motnje so glede trajanja hospitalizacije med vsemi bolezenskimi stanji na prvem mestu (19 % bolnišničnih dni) in so vzrok za več kot četrtino vseh obravnavanih invalidnosti v I. kategoriji, ki pomeni popolno upokojitev. Devet odstotkov vseh izdanih ambulantno predpisanih receptov v letu 2006 je bilo namenjenih za zdravljenje duševnih motenj. (NIJZ 2009)

V letu 2006 je bilo na primarni ravni zdravstvenega varstva v celi Sloveniji 91.450 prvih obiskov zaradi duševnih in vedenjskih motenj, kar je v povprečju 1,8 % vseh prvih obiskov na primarni ravni, natančneje. 1,6 % pri moških in 2 % pri ženskah. Leta 2006 je bilo v Sloveniji 11.608 primerov hospitalizacij in 461.574 bolnišničnih dni zaradi duševnih motenj, kar je 3,9 % primerov hospitalizacij, hkrati pa kar 19,4 % bolnišničnih dni zaradi vseh bolezni, poškodb in zastrupitev (NIJZ 2009).

3.2 Razlike med demografskimi skupinami oseb z izzivi v duševnem zdravju

Podatki kažejo tudi na pomembne neenakosti v duševnem zdravju glede na starost, spol in regije. Ženske pogosteje prepoznajo duševne težave in zaradi njih poiščejo pomoč v primarnem in sekundarnem zdravstvenem varstvu, pri moških pa je več bolnišničnih obravnav in smrti zaradi samomora. Ženske pomoč v primarnem zdravstvenem varstvu iščejo

pogosteje kot moški, kar ne pomeni nujno, da so duševne motnje pogostejše pri ženskah, saj ženske na splošno pogosteje iščejo pomoč pri zdravniku zaradi vseh vzrokov.

Število primerov hospitalizacij zaradi duševnih motenj na 100.000 prebivalcev (stopnja) je nekoliko višje pri moških (611,23) kot pri ženskah (545,84). Najvišje je v starostnih skupinah od 40 do 49 let in od 50 do 59 let. Pri moških postopno narašča do starosti 50 do 59 let, kjer doseže vrh (864,45), nato se nekoliko zniža in zopet naraste pri starosti nad 80 let (845,14). Pri ženskah stopnja primerov hospitalizacije doseže prvi vrh pri starosti 15 do 19 let (707,11), se nato zniža in doseže drugi vrh pri starosti 40 do 49 let (750,76), nato se ponovno nekoliko zniža (NIJZ 2019).

4 PREDSTAVITEV PODATKOV KVALITATIVNEGA DELA – POGLOBLJENI INTERVJUJI

Rezultati so v nadaljevanju predstavljeni v obliki krajših odgovorov, navedenih na posamezne sklope tematik v spodnjih tabelah. Odgovori so predstavljeni za vseh 30 intervjuvancev skupaj, saj tako najlepše opisujejo sliko – oz. njihova mnenja. Podatke smo pridobivali na društvih Šent in Ozara.

Na določene tematike posamezni intervjuvanci niso podali konkretnih odgovorov (na primer, če družbenih omrežij ne uporabljajo). Poleg navedenih kratkih odgovorov so raziskovalcem na voljo razširjeni odgovori, ki jih podajamo v posebni datotečni prilogi. Iz navedenih razširjenih odgovorov lahko raziskovalci izvedejo lastno tolmačenje rezultatov.

Strukturiran vprašalnik kvalitativne raziskave je temeljil na podlagi predhodno izvedenih raziskav in pogovorov s strokovnjaki s področja ter raziskovalci na Univerzitetnem rehabilitacijskem inštitutu Soča in Nacionalnem inštitutu za javno zdravje.

Rezultate na kratko predstavljamo v naslednjih štirih tabelah ter v celoti v datotečni prilogi št.1.

Tabela 1: Spremljanje medijev

ID	Spol:	Starost:	Kraj bivanja:	Izobrazba:	V vsaj enem društvu:	Katere medije konkretno najbolj pogosto (navede imena sam, na primer POP TV …) spremljate za vsako skupino (TV, radio, revije, internet)	Ali vam mediji pomagajo in izboljšujejo življenje? Bi bilo življenje brez medije boljše ali slabše?	Če da, kateri vam najbolj izboljša življenje?	Kateremu bi se najtežje odrekli?	Kaj bi po vašem mnenju morali mediji še narediti, da bi še več spremljali medije?
1	Moški	Med 30-40 let	Mesto	Srednja ali poklicna šola	DA	TV: Pop TV, HBO; Radio: skoraj ne poslušam; Revije in časopisi: nič; Internet: Praktično vedno, Youtube, 24ur, video igre; Družbena omrežja: Facebook, Gmail	Da. Boljše.	Internet	Internet	Manj oglasov na Youtubu, filmi prosto dostopni.
2	Moški	Med 20-30 let	Mesto	Srednja ali poklicna šola	Da	TV: Planet TV, Pop TV, Kanal A; Radio: City, Center, Radio1; Revije in časopisi: Kuharske; Internet: razno: Družbena omrežja: Facebook	Seveda.	Televizija	Televiziji	Boljši program.
3	Ženski	Med 40-50 let	Mesto	Srednja ali poklicna šola	DA	TV: TVSLO1, SPORT, POP TV; Radio: City, Maribor, Brezje; Revije in časopisi: /; Internet: /; Družbena omrežja: redko Facebook	Ne vem.	Televizija	Televizija	Ne vem.
4	Ženski	Med 50-60 let	Mesto	Osnovna ali manj	Da	TV: Slo 1 in Slo 2 in Planet TV; Radio: Maribor, City; Revije in časopisi: /; Internet: Redko; Družbena omrežja: /	Ja.	Radio	Radio	Manj oglasov.
5	Ženski	Med 30-40 let	Mesto	Srednja ali poklicna šola	Da	TV: RTL, športne kanale, POP TV in Planet TV; Radio: poslušam Radio MB; Revije in časopisi: malo; Internet: redko;Družbena omrežja: Facebook redko	Boljše	Televizija	Televiziji	Manj oglasov, več kriminalk.
6	Moški	Med 60-70 let	Mesto	Srednja ali poklicna šola	Da	TV: PopTV in Planet TV; Radio: Rock; Revije in časopisi: /; Internet: Pogosto; Družbena omrežja: /	Izboljšujejo.	Televizija	Televiziji	Več dobrih filmov.
7	Ženski	Med 20-30 let	Mesto	Srednja ali poklicna šola	Da	TV: /; Radio: /; Revije:/ ; Internet: precej; Družbena omrežja: Pogosto Facebook in Twitter	Da, bilo bi slabše.	Internet	Internet	Manj oglasov na internetu.
8	Moški	Med 50-60 let	Podeželje	Osnovna ali manj	Da	TV: Različne slovenske in nemške kanale.; Radio: Radio Prvi in Aktual; Revije in časopisi: /;	Slabše.	Televizija	Televiziji	Manj oglasov in boljši program.

						Internet: /; Družbena omrežja: /				
9	Ženski	Med 30-40 let	Podeželje	Višja šola	Da	TV: Slovenske kanale in včasih National geografic; Radio: Radio Celje včasih 202; Revije in časopisi: /; Internet: pogosto; Družbena omrežja: Sedaj redko	Poslabšajo	Nobeden	Internet	Da te ne more nekdo blatit na internetu.
10	Moški	Med 20-30 let	Mesto	Srednja ali poklicna šola	Da	TV: Športne kanale in Pop TV, Kanal A. ;Radio: /; Revije in časopisi: /; Internet: Pogosto; Družbena omrežja: Pogosto	Ja pomagajo, življenje je bolje.	Internet	Internet	Ne vem.
11	Ženski	Med 50-60 let	Podeželje	Osnovna ali manj	Ne	TV: včasih zvečer; Radio: radio Celje in SLO; Revije in časopisi: reklame in brezplačne revije; Internet: / Družbena omrežja: /	Težko rečem, ne gledam veliko. Mogoče bolje.	Radio	Radio	Več pogovornih oddaj.
12	Ženski	Med 50-60 let	Mesto	Srednja ali poklicna šola	Ne	TV: POP TV, Kanal A, SLO1; Radio: prvi program, Celje; Revije in časopisi: brezplačni časopis; Internet: /; Družbena omrežja: /	Pomagajo, da ni dolgčasa	Televizija	Televiziji	Težko rečem.
13	Moški	Med 20-30 let	Mesto	Osnovna ali manj	Da	TV: Malo; Radio: /; Revije in časopisi: /; Internet: Veliko; Družbena omrežja: veliko	Bolje	Internet	Internet	Več prijateljev.
14	Ženski	Med 20-30 let	Podeželje	Osnovna ali manj	Da	TV: POP in A kanalu in Šport TV, Planet TV;Radio: val 202, prvi program ; Revije:/ ; Internet:/ ; Družbena omrežja:	Da. Boljše.	Televizija	Televiziji	Več kvizov kot je Milijonar.
15	Moški	Med 40-50 let	Mesto	Srednja ali poklicna šola	Da	TV: Pink TV, Kanal A, Nova 24. FOX, Eurosport, Hrvaško 1; Radio: malo prvi; Revije in časopisi: Včasih Svet24; Internet: Ne; Družbena omrežja: Ne	Mislim, da bolje.	Televizija	Televiziji	Več prenosov športa.
16	Moški	Med 50-60 let	Mesto	Osnovna ali manj	Da	TV: Animal Planet. Dnevnik gledam na Kanal A in SLO 1; Radio: Ne ;Revije in časopisi: Ne; Internet: Ne; Družbena omrežja: Ne	Da. Bolje.	Televizija.	Televizija.	Več dokumentarnih oddaj.
17	Ženski	Med 30-40 let	Mesto	Višja ali več	Da	TV: Ne; Radio: Ne ; Revije in časopisi: Ne; Internet:internet samo za glasbo, informacije in navigacijo na telefonu. ; Družbena omrežja: Ne	slabše	Telefon	Telefon	Nimam pojma.
18	Ženski	Med 20-30 let	Podeželje	Osnovna šola ali manj	Da	TV: TV Kino, TV 1000, Women; Radio: Radio 1, Robin, Radio Center; Revije: Primorske novice; Internet: Zarja, Jana	Da. Izboljšujejo. Bolje	Telefon	Telefon	Več spodbud, da se dogaja za mladino, otroke.
19	Moški	Med 40-	Podeželje	Osnovna	Ne	TV: POP TV, SLO 1; Radio: Ne; Revije: Ne;	Da. Odvisno.	Internet	Internetu	Več informacij o

		50 let		šola ali manj		Internet: Youtube, Facebook, meditacija, muzika	Slabše			shizofreniji, podobnih boleznih; ker se o tem ne govori.
20	Moški	Med 60-70 let	Mesto	Osnovna šola ali manj	Da	TV: Ne gledam; Radio: Radio Robin, Radio 1; Revije: Science, History, Primorske novice, Slovenski dnevnik, Slovenske novice, Jana; Internet: Znanost-fizika, novice, zgodovina	Ne. Slabše.	Revije	Tem dvem revijam	Rešiti se morajo lastne osebne cenzure. Poglavitno, da se rešijo strahu, ker bi povedali resnico, bi bili ob delo.
21	Moški	Med 60-70 let	Podeželje	Osnovna šola ali manj	Da	TV: Ne; Radio: Ne; Revije: Primorske novice, Revije o konjih; Internet: Facebook, Gmail, različni portali	Na nek način ja. V določeni meri so mediji koristni in potrebni.	Telefon in internet	Telefon in internet	Dajati verodostojne informacije. Ker pa so plačani od nekoga, so zato pristranski.
22	Moški	Med 50-60 let	Mesto	Srednja ali poklicna šola	Da	TV: POP TV, SLO 1; Radio: Radio Robin, Radio 2, Val 202, Radio 1; Revije: Slovenske novice, Primorske novice, Dnevnik; Internet: /	Da. Slabše	Radio	Radio, časopis	Ko sem bil mlad, sem študiral, bral Cankarjev leksikon. Zdaj berem politiko, fiziko, matematiko, kar lahko vidim, malo, zaradi oči.
23	Moški	Med 30-40 let	Mesto	Srednja ali poklicna šola	Da	TV: /; Radio: Radio Robin, Radio 1; Revije: /; Internet: /	Da. Slabše	Telefon	Telefon	Govoriti o pozitivnih stvareh, da si zapomniš, ne o smrti, ko gre vse mimo.
24	Moški	Med 50-60 let	Mesto	Višja šola ali več	Da	TV: SLO1; Radio: Radio Ognjišče, Radio Robin, SLO1; Revije: Dnevnik, Primorske novice, Goriška; Internet: 24UR, vreme	Da. Slabše	Telefon	TV	/
25	Moški	Med 30-40 let	Mesto	Srednja ali poklicna šola	Ne	TV: /; Radio: Radio 1; Revije: Primorske novice; Internet: Športna loterija	Ne. Slabše	Internet	Internet	Nič.

26	Moški	Med 40-50 let	Mesto	Osnovna šola ali manj	Da	TV: TV Veseljak, Golica, Slo1, Petelin; Radio: Radio1; Revije: Lady, reklame; Internet: Facebook	Da. Slabše	TV (glasba)	TV	Manj reklam.
27	Moški	Med 20-30 let	Mesto	Srednja ali poklicna šola	Da	TV: POP TV, Kanal A, Golica, TV Veseljak, (včasih Discovery Channel, Animal Planet), Znan obraz ima svoj glas ; Radio: Ne poslušam; Revije: Včasih ja; Internet: glasba Youtube, Spotify, članki, wikipedija, Slovenske novice, Računalniške novice, 24ur	Da. Ob določenih pogojih, da se naučiš, kar ni v knjigah	Telefon, računalnik	Računalnik	Da bi bile vse informacije, ki jih podajajo, relevantne. Da bi Slovenske novice objavljale samo slovenske članke, manj črne kronike.
28	Moški	Med 40-50 let	Mesto	Srednja ali poklicna šola	Da	TV: poročila (Kanal A, Slo1, POP TV), večerne nadaljevanke na POP TV, Kanal A popoldne; Radio: /; Revije: Vikend magazin, včasih STOP, Ozara info; Internet: Filmi, videospoti na Youtube, Google, Gmail	Ja. Slabše	TV, internet	TV	Videospoti manjkajo. ; ŠE VEČ!! filmov in nadaljevank, nove filme 2018.
29	Moški	Med 50-60 let	Mesto	Srednja ali poklicna šola	Ne	TV: Nimam; Radio: poročila, muzika. SLO1, SLO2, Radio1, Radio Koper, Radio Ognjišče, Radio Robin; Revije: Ne berem; Internet: Šport, politika, zdravje. Žurnal, Vizita.si, Siol.net, Telekom, Primorske novice	Da. Slabše	Internet, radio	Internet	Da bi pisali več lokalnih novic.
30	Moški	Med 50-60 let	Mesto	Srednja ali poklicna šola	Ne	TV: Slo1, Slo2, Pop TV, Kanal A, Planet TV, AMC, FOX, History, Discovery. Filme, dokumentarce, poročila. ; Radio: Prvi, Val 202; Poročila, zdravstvene nasvete; Revije: Zelo malo Primorske novice, Delo, Ona, Goriška. ; Internet: e-pošta, 24.ur, FB, YouTube, Kulinarika	Da.	Internet, TV.	Internetu.	Kazati in govoriti več o vsem, kar je prav.

Vir: Analiza pridobljenih podatkov - Medijske navade oseb z izzivi v duševnem zdravju (pridobljeni podatki 2019)

Izpostavljenost medijem

Iz zgornje tabele lahko sklepamo, da velika večina spremlja slovenske največje televizijske programe, pri čemer bistveno izstopajo programi POP TV, Kanal A in TV Slovenija. Manjša skupina spremlja predvsem športne kanale. Spremljajo tudi tuje kanale, predvsem ob obmejnih regijah. Malo manj kot tretjina jih zelo redko ali nikoli ne gleda TV (pri dveh intervjuvancih je to posledica nedostopnosti do kanalov). Po mnenju intervjuvanih oseb zelo različno spremljajo radio. Na eni strani je skupina, ki zelo malo ali nič ne posluša radia, na drugi strani pa določena skupina zelo pogosto posluša radio – včasih skozi cel dan (tu so v ospredju lokalni/regionalni radiji). Revije in časopise v celoti spremljajo zelo malo (zaznati je bilo, da si jih ne privoščijo zaradi stroška). Ko berejo, je to večinoma dnevno časopisje in priloge. Nekateri časopisi in revije so dostopni tudi v društvu (dnevni center), kar ima velik vpliva na branost. Večkrat izpostavljen časopis so Slovenske novice. Pri zelo velikem številu je razvidna prisotnost na internetu.

Ali mediji izboljšujejo življenje?

Med intervjuanci prevladuje mnenje, da mediji izboljšujejo življenje. Izpostavili so medije kot način zabave in krajšanje dolgčasa.

Kateri medij vam najbolj pomaga in kateremu bi se najtežje odrekli?

Mnenja na navedeno vprašanje so neenotna čeprav pričakovano prevladuje televizija. Skoraj enako pomemben je za njih tudi internet, ki bi se mu tudi težko odrekli. Posamezni intervjuvanci so izpostavili tudi revije in radio. V medijih pogrešajo predvsem kvalitetne filme in program. Želijo si manj oglasov in negativnih novic. Izpostavljene so bile lokalne oddaje, kvizi, nadaljevanke in dobri filmi.

»Meni je televizija zabava, da mi ni dolgčas.«

»Spremljam vse na internetu. Vseskozi gledam Youtube posnetke in berem novice.«

»Želel bi si bolj kvaliteten program. Ker ga ni, moram gledati tuje kanale.«

»Prej sem imel več kanalov, sedaj so mi odklopili, ker nimam denarja.«

»Meni se zdi vse v medijih fake (zlagano).«

Tabela 2: Spremljanje novic

ID	Spol:	Starost:	Kraj bivanja:	Izobrazba:	V kolikšni meri spremljate dnevne novice?	Ali verjamete novicam v medijih?	Ali sem vam zdijo novice po večini negativne ali pozitivne?	Ali si iz novic lahko ustvarite pravo sliko o življenju?	V kolikšni meri verjamete novicam?
1	Moški	Med 30-40 let	Mesto	Srednja ali poklicna šola	15 minut - Redko.	Delno	Pol-pol	Ja	44 %
2	Moški	Med 20-30 let	Mesto	Srednja ali poklicna šola	Do 1 uro	Delno	Bolj negativne	Ne	Ne morem povedati v odstotkih
3	Ženski	Med 40-50 let	Mesto	Srednja ali poklicna šola	Ne spremljam.	Ne vem.	Negativne.	Ne vem.	Ne vem.
4	Ženski	Med 50-60 let	Mesto	Osnovna ali manj	Na radiu	Ja	Pozitivne	Ja	100 %
5	Ženski	Med 30-40 let	Mesto	Srednja ali poklicna šola	Zelo redko	Malo	Ne vem, oboje…	Da	80 %
6	Moški	Med 60-70 let	Mesto	Srednja ali poklicna šola	Gledam dnevnik na POP TV	Kar verjamem.	Oboje	Da,	90 %
7	Ženski	Med 20-30 let	Mesto	Srednja ali poklicna šola	Skoraj nič.	Včasih	Predvsem negativne.	Ne vem	50 %
8	Moški	Med 50-60 let	Podeželje	Osnovna ali manj	Precej na TV in radio.	Niti ne.	Negativno	Da, če misliš po svoje.	50 %
9	Ženski	Med 30-40 let	Podeželje	Višja šola	Ne spremljam	Ne	Negativne verjetno. Ne vem.	Ne	10 %
10	Moški	Med 20-30 let	Mesto	Srednja ali poklicna šola	Redko, večinoma na internetu na telefonu.	Niti ne.	Oboje	Da	100 %
11	Ženski	Med 50-60 let	Podeželje	Osnovna ali manj	Poslušam novice na radiu okoli 2 krat dnevno.	Ja	Vsega je dosti.	Da	100 %
12	Ženski	Med 50-	Mesto	Srednja ali poklicna šola	Gledam dnevnik, poslušam radio	Verjamem	Pozitivne	Ja	Večino

		60 let			novice				
13	Moški	Med 20-30 let	Mesto	Osnovna ali manj	Včasih pogledam na internetu šport	Da	Ne vem	Da, Facebook	/
14	Ženski	Med 20-30 let	Podeželje	Osnovna ali manj	Me ne zanimajo	Ne	Ne vem	Ne vem	Ne vem
15	Moški	Med 40-50 let	Mesto	Srednja ali poklicna šola	Gledam dnevnik enkrat dnevno	Kakor kdaj	Oboje	Ja	50 %
16	Moški	Med 50-60 let	Mesto	Osnovna ali manj	Večino dni	Delno zaupam	Pozitivne	Da.	Okoli 80 %
17	Ženski	Med 30-40 let	Mesto	Višja ali več	Ne spremljam	Ne spremljam	Ne spremljam	Ne vem	Ne vem
18	Ženski	Med 20-30 let	Podeželje	Osnovna šola ali manj	Vsak dan, 15min	Negativne	Da	0,5	Da
19	Moški	Med 40-50 let	Podeželje	Osnovna šola ali manj	Ne	Švoh	Oboje	Po večini	Malo
20	Moški	Med 60-70 let	Mesto	Osnovna šola ali manj	Vsako uro enkrat	Vzameš kot informacijo. Da tista, ki je koristna	Novice sprejmem kot koristne ali nekoristne	Da	50-50
21	Moški	Med 60-70 let	Podeželje	Osnovna šola ali manj	15min na dan	Verjamem, kar je za verjeti, to jaz ocenim, kaj je za verjeti	Žal je trend negativen	Ne	20 %
22	Moški	Med 50-60 let	Mesto	Srednja ali poklicna šola	1-2 krat na dan	Da in ne	Pozitivne	Skoraj	50 %
23	Moški	Med 30-40 let	Mesto	Srednja ali poklicna šola	Srednje	0,5	Pozitivne	Da, recimo	50 %
24	Moški	Med 50-60 let	Mesto	Višja šola ali več	1-2 krat na dan	Da	Pozitivne	Da	80 %
25	Moški	Med 30-40 let	Mesto	Srednja ali poklicna šola	Ne				

26	Moški	Med 40-50 let	Mesto	Osnovna šola ali manj	3-krat na dan	Da, kar	Oboje. Negativne	Ja	90 %
27	Moški	Med 20-30 let	Mesto	Srednja ali poklicna šola	2x-3x na dan, ko se mi da	Srednje, ni nujno, ker ni vse relevantno, je treba preverit	Pozitivne, kdaj tudi negativne	Srednje	60 %
28	Moški	Med 40-50 let	Mesto	Srednja ali poklicna šola	Kanal A 18. - 19.h; POP TV 19. - 20.h do 22.h	Da	Bolj pozitivne	Težko. Ne vem	90 %
29	Moški	Med 50-60 let	Mesto	Srednja ali poklicna šola	4x na dan po 1h; Zjutraj, opoldan, zvečer, ponoči	Da	Pozitivne	Da	100 %
30	Moški	Med 50-60 let	Mesto	Srednja ali poklicna šola	1x/dan vsake tri dni	Da.	Negativne.	Da, po večini.	80 %

Vir: Analiza pridobljenih podatkov - Medijske navade oseb z izzivi v duševnem zdravju (pridobljeni podatki 2019)

Ali spremljate novice preko medijev in v kolikšni meri spremljate dnevne novice?

Večina intervjuvancev spremlja novice preko medijev. Večina jih spremlja novice 1-2 krat dnevno na televiziji ali radiju. S tem ko spremljajo novice, imajo občutek, da vedo, kaj se dogaja v svetu. Nekateri intervjuvanci (manjša skupina) spremljajo zelo veliko novic (3-4 krat dnevno), nekateri (kar precej) pa zelo malo.

Ali verjamete novicam in ali sem vam zdijo novice po večini negativne ali pozitivne?

Mnenja, koliko verjamejo novicam, so zelo različna. Od popolnega zaupanja do popolnega nezaupanja. Intervjuvanci so tudi zelo razdeljenega mnenja, ali so novice pozitivne ali negativne (precej jih vidi novice kot tako negativne kot pozitivne). Intervjuvanci niso bili zelo kritični glede novic kot tudi ne glede medijev v celoti. Tudi odstotek zaupanja je zelo različen.

Ali si iz novic lahko ustvarite pravo sliko o življenju?

Mnenja intervjuvancev so bila na to vprašanje precej pozitivna. Predvsem verjamejo, da kljub neresničnosti sami znajo oceniti na podlagi katerih novic si ustvariti mnenje. Tekom pogovorov je bila namreč poudarjena sposobnost, da si vsak lahko sam izoblikuje svoje mnenje.

»Ko gledam novice, mi gre kar na jok, tako je vse negativno.«

»Spremljam novice večkrat na dan, saj mi je pomembno vedeti, kaj se dogaja. Verjamem, da je res večino, kar povejo. Vsaj na dnevniku verjamem, da je tako.«

»Novice gledam kar na internetu 24 ur.«

»Če bi lahko kaj spremenil, bi dodal več športnih novic. Te so ponavadi pozitivne.«

»Se mi zdi, da si lahko sam ustvari sliko. Vsega mi ne morejo prodat.«

Tabela 3: Aktivnosti na družbenih omrežjih (odgovori respondentov, ki imajo profil)

ID	Spol:	Starost:	Kraj bivanja:	Izobrazba:	Ali je ta profil pod vašimi resničnimi podatki (ime, priimek, slika)?	Ga tekoče posodabljate – objavljate novice, dogodke?	Ali imate odprt še kakšen profil, kjer ne navajate resničnih podatkov?	V kolikšni meri vam družbena omrežja olepšajo življenje?	Koliko krat dnevno preverite sporočila na omrežjih?	Ali se vam zdi zbiranje objavljenih podatkov o vas in uporaba podatkov na primer Facebook za namene prodaje sporno?	V kolikšni meri verjamete, da ste anonimni na družbenih omrežjih?
1	Moški	Med 30-40 let	Mesto	Srednja ali poklicna šola	Da	Da	Da	Mi olepšajo	Pogosto	Ja	Nismo
2	Moški	Med 20-30 let	Mesto	Srednja ali poklicna šola	Ja	Ja	Ja	Olepšajo	velikokrat	Zelo slabo	Nismo
3	Ženski	Med 40-50 let	Mesto	Srednja ali poklicna šola	Da	Ne	Ne	Ne vem	Ne preverjam	Ja	Ne vem.
5	Ženski	Med 30-40 let	Mesto	Srednja ali poklicna šola	Da	Ne	Ne	Ne vem, malo	Ne preverjam	Sigurno	Verjetno ne
7	Ženski	Med 20-30 let	Mesto	Srednja ali poklicna šola	Da	Da	Ne	Olepšajo	Večkrat na uro.	Zdi se mi problem.	Ne verjamem v zaroto
9	Ženski	Med 30-40 let	Podeželje	Višja šola	Da	Ne več.	Ne več.	Nikakor	1 x na mesec	Mi ni pomembno	Mi ni pomembno
10	Moški	Med 20-30 let	Mesto	Srednja ali poklicna šola	Da	Da	Da	Olepšajo	Velikokrat	Me ne zanima	Nismo.
13	Moški	Med 20-30 let	Mesto	Osnovna ali manj	Da	Ne	Ne	Malo	1x na teden	Sigurno	Verjamem
14	Ženski	Med 20-30 let	Podeželje	Osnovna ali manj	Da	Da	Da	Da	Prevečkrat	Verjetno	Nisem anonimna
18	Ženski	Med 20-30 let	Podeželje	Osnovna šola ali manj	Da	Da	Ne	0,5	Non stop	Da, je sporno	0
19	Moški	Med 40-	Podeželje	Osnovna šola ali	Da	Da	Ne	40 %, 50 %	3-krat na dan	Ni sporno	Švoh, malo, 40 %

		50 let		manj							
21	Moški	Med 60-70 let	Podeželje	Osnovna šola ali manj	Ne	Da	Da	10 %-20 %	Redno	Da	0,05
23	Moški	Med 30-40 let	Mesto	Srednja ali poklicna šola	Da	Ne	Ne	Skoraj nič	1-krat na teden	Da, je sporno	Veliko, ker karkoli objaviš neresničnega, sledi kazen
25	Moški	Med 30-40 let	Mesto	Srednja ali poklicna šola	Da	Ne	Ne	Ne	2-krat na mesec	Da, sporno	Ne
26	Moški	Med 40-50 let	Mesto	Osnovna šola ali manj	Da	Da	Ne	0,7	3x-4x na dan	Da	Ne. 50%
27	Moški	Med 20-30 let	Mesto	Srednja ali poklicna šola	Da	Da, kar pogosto	Ne	Še kar, 90 %	Vsakodnevno, pogosto	Kdaj pa kdaj, da	Srednje. 50%
30	Moški	Med 50-60 let	Mesto	Srednja ali poklicna šola	Da.	Ne.	Ne.	0,1	1x/dan, vsake 2 dni, približno.	Da.	Ne verjamem

Vir: Analiza pridobljenih podatkov - Medijske navade oseb z izzivi v duševnem zdravju (pridobljeni podatki 2019)

Na ta sklop vprašanj je odgovarjala malo več kot polovica intervjuvancev (17), ki uporabljajo družbena omrežja

Ali imate profil na družbenem omrežju in ali je ta profil pod vašimi resničnimi podatki (ime, priimek, slika)? Ali imate odprt še kakšen profil, kjer ne navajate resničnih podatkov?

Skoraj vsi imajo objavljen profil z resničnimi podatki (ime, priimek, slika). Približno polovica jih ima več profilov hkrati. Okoli šestina ima vsaj en profil, na katerem ne navajajo resničnih podatkov.

Ga tekoče posodabljate – objavljate novice, dogodke?

Približno polovica posodablja in preverja svoj profil večkrat dnevno (uporabljajo več ur dnevno). Nasprotno je okvirno polovica pasivnih uporabnikov, ki preverjajo profil le občasno. Ti so prisotni na omrežjih zaradi povezovanja z drugimi.

V kolikšni meri vam družbena omrežja olepšajo življenje?

Intervjuvanci zelo pozitivno gledajo na to, ali jim družbena omrežja olepšajo življenje. Mnenja so od nevtralnih do zelo pozitivnih. Večina jih pregleda sporočila večkrat dnevno. Večkrat sporočila pregledajo zlasti tisti, ki smatrajo, da jim družbena omrežja zelo olepšajo življenje.

Ali se vam zdi zbiranje objavljenih podatkov o vas in uporaba podatkov na primer Facebook za namene prodaje sporno? V kolikšni meri verjamete, da ste anonimni na družbenih omrežjih?

Intervjuvanci se v veliki večini zavedajo, da na družbenih omrežjih niso anonimni. Zelo enotnega so tudi mnenja, da je zbiranje podatkov na tak način sporno. Pri tem so najbolj kritični pogosti uporabniki. Kljub navedbam o izzivih z zasebnostjonavadno ne naredijo veliko protispornim praksam.

»Ne verjame v teorijo zarote. Zbiranje podatkov je pač nujno, če se greš takšen biznis.«

»Če smo bolj povezani, je to lahko samo dobro.«

»Ful sem preveč na Facebooku, gledam profile in me kar zanese.«

»Jaz vem, da nisem anonimna, a ne morem nič naredit proti temu.«

Tabela 4: Uporaba spleta

ID	Spol:	Starost:	Kraj bivanja:	Izobrazba:	4. Ali uporabljate splet?	Koliko uporabljate splet in za kakšne namene?	Ali kupujete preko spleta?	Ali delite informacije na spletu? Kakšne in kako pogosto?	Ali se vam zdi, da je zasebnost dobro varovana na spletu?	5. Ali bi še kaj dodali v povezavi z vašim spremljanjem medijev?
1	Moški	Med 30-40 let	Mesto	Srednja ali poklicna šola		Precej	Včasih	Ja, slike	Ne	Več potopisnih oddaj.
2	Moški	Med 20-30 let	Mesto	Srednja ali poklicna šola		Veliko, brskam kar vse, kar pride	Ne	Preko Facebooka	Ne	Več novih filmov.
3	Ženski	Med 40-50 let	Mesto	Srednja ali poklicna šola	Ne					Ne vem.
4	Ženski	Med 50-60 let	Mesto	Osnovna ali manj		Zelo redko	Ne	Ne	Ne vem	Več kvizov in dobrih nadaljevank.
5	Ženski	Med 30-40 let	Mesto	Srednja ali poklicna šola	Ne	Zelo malo	Ne	Ne	Nimam pojma	Več dobrih filmov.
6	Moški	Med 60-70 let	Mesto	Srednja ali poklicna šola	Da	Srednje veliko, gledam filme in videje na Youtube	Občasno	NE	NE	Več dobrih filmov.
7	Ženski	Med 20-30 let	Mesto	Srednja ali poklicna šola	Ne	Precej	Tudi včasih	Da, slike in kontakt s prijatelji	Ne	Družbo, skupinsko gledanje.
8	Moški	Med 50-60 let	Podeželje	Osnovna ali manj	Ne					Več zabavnega programa in dokumentarnih oddaj.
9	Ženski	Med 30-40 let	Podeželje	Višja šola	Da	Za iskanje informacij, za zabavo	Ne	Ne več.	Verjetno je	Internet je dober, samo mene so večkrat zlorabili na internetu. Tako je, če verjameš ljudem in jih daš za prijatelje, potem pa pišejo grdo o tebi.
10	Moški	Med 20-30 let	Mesto	Srednja ali poklicna šola	Ne	Gledanje filmov in Youtube, novice…	Ne	Edino preko Facebook, drugače ne.	Ne vem	Nimam nič več za povedat.

11	Ženski	Med 50-60 let	Podeželje	Osnovna ali manj	Ne					Meni je Radio všeč, ker je veliko glasbe in oddaj. Me pomirja. TV mi ni toliko všeč ker je toliko nasilja.
12	Ženski	Med 50-60 let	Mesto	Srednja ali poklicna šola	Ne					Več dobrih filmov.
13	Moški	Med 20-30 let	Mesto	Osnovna ali manj	Da	Google, Youtube	Ne	Ne	Ne	Nič.
14	Ženski	Med 20-30 let	Podeželje	Osnovna ali manj	Da	Za zabavo	Ne	Da	Ne	Treba bi bilo preprečiti zbiranje podatkov o nas na internetu in na splošno.
15	Moški	Med 40-50 let	Mesto	Srednja ali poklicna šola	Ne					Več izbire, več dobrih filmov.
16	Moški	Med 50-60 let	Mesto	Osnovna ali manj	Ne					Tako kot je, je v redu.
17	Ženski	Med 30-40 let	Mesto	Višja ali več	Da	Glasba, navigacija, informacije	Ne	Ne	Ne	Malo uporabljam.
18	Ženski	Med 20-30 let	Podeželje	Osnovna šola ali manj	Da	Veliko, 90%	Da	Da.	Ne	Več spodbud, da se dogaja za mladino, otroke.
19	Moški	Med 40-50 let	Podeželje	Osnovna šola ali manj	Odvisno od razpoloženja	Youtube, muzika, kitara, meditacija, knjiga za pogledat	Redko	Da. Malo	Da. 30 %	Radio, TV ne gledam, ker je svoj sistem. Pove dogodke, poslušam; politika.
20	Moški	Med 60-70 let	Mesto	Osnovna šola ali manj	Da	30min na dan	Ne	Ne	Da	Samocenzura pri novicah, ki koristijo širši družbi, da se rešijo. Da korektno podajajo informacije državljanom, to je njihovo poslanstvo.
21	Moški	Med 60-70 let	Podeželje	Osnovna šola ali manj	Da	Vsakodnevno	Ne	Da	Ne	Žal so mediji pristranski, ker so plačani za to. Človek mora biti sam dovolj kritičen, da razbere ustreznost ali neustreznost informacij.
22	Moški	Med 50-	Mesto	Srednja ali poklicna	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne in ja	/

		60 let		šola						
23	Moški	Med 30-40 let	Mesto	Srednja ali poklicna šola	Da	Vsak dan	Ne več	Ne	Še kar	/
24	Moški	Med 50-60 let	Mesto	Višja šola ali več	Da	2-3 krat na teden	Ne	Ne	Da	Menim, da so novice kvalitetne.
25	Moški	Med 30-40 let	Mesto	Srednja ali poklicna šola	Da	30min na dan	Ne. Nikoli	Ne	Ne	/
26	Moški	Med 40-50 let	Mesto	Osnovna šola ali manj	Da	2-3h na dan	Niti ne	Redko	Mislim, da 50 %-50 %	Nič.
27	Moški	Med 20-30 let	Mesto	Srednja ali poklicna šola	Da	Vsakdan, po več ur, komuniciranje, zabava, poslušanje glasbe, videoigre	Da	Da. Komunikacije s prijatelji, hobiji. Zadnje čase malo.	0,5	Ne. Tega je veliko. Lahko dobim veliko informacij, ko jih rabiš. Niso vse aplikacije na voljo v Sloveniji, ki v tujini so.
28	Moški	Med 40-50 let	Mesto	Srednja ali poklicna šola	Da	Dopoldan, popoldan približno 30min	Ne	Ne	Ker ti lahko vsak vdre v Facebook profil, gmail, povsod	Poročila na Kanalu A in POP TV bi lahko še bolje poročali. Tako kot sedaj poročajo, so bolj naklonjeni levosredinskim strankam, lahko pa bi poročali v prid desnosredinskim strank in njihovim volivcev.
29	Moški	Med 50-60 let	Mesto	Srednja ali poklicna šola	Da	1h na dan. Osebne	Ne	Ne	Da	Moti me, da se ponavljajo novice na spletu - na isti spletni strani - se bere isto še 3 dni.
30	Moški	Med 50-60 let	Mesto	Srednja ali poklicna šola	Da.	Za pregledovanje e-pošte, branje novic, poslušanje glasbe, iskanje receptov.	Da, malo.	Da. Fotografije 1x/mesec.	Ne	Bistveno premalo podnapisov. Več tega in še več poudarjanja po vseh medijih o pravilnem ravnanju človeka, ki vpliva na vse okoli.

Vir: Analiza pridobljenih podatkov - Medijske navade oseb z izzivi v duševnem zdravju (pridobljeni podatki 2019)

Koliko uporabljate splet in za kakšne namene?

Dobra polovica jih uporablja splet. Večinoma uporabljajo splet za zabavo in za pregled novic. Približno petina jih tudi kupuje preko spleta.

Deljenje informacij na spletu in mnenja glede zasebnosti?

Intervjuvanci, ki uporabljajo splet, večinoma ne delijo informacij na spletu. So tudi zelo kritični (velikokrat tudi nepoučeni glede anonimnosti na spletu). Nekateri tudi zelo obsojajo druge, ki dajejo na splet neresnične informacije.

Ali bi še kaj dodali v povezavi z vašim spremljanjem medijev?

Večina odgovorov je v smeri kritike. Želijo si več resnice, več kvalitetnega programa in več optimizma ter manj oglasov.

»Preko medijev dobiš lahko zelo veliko informacij. «

»Meni bi bilo še bolj dolgčas, če ne bi bilo televizije.«

»Internet je zakon. Drugač ne bi imel kaj delat.«

»Mislim, da bi se vsi morali pogledati v ogledalo, ne pa v TV.«

»Vsaka stvar je dobra, če jo znaš uporabljati.«

5 PREDSTAVITEV PODATKOV KVANTITATIVNEGA DELA RAZISKAVE

5.1 Potek zbiranja podatkov

Pri izvedbi pridobivanja podatkov z anketnim vprašalnikom smo upoštevali smernice raziskovanja medijske pismenosti skladno z obstoječimi izvedenimi raziskavami v okviru infrastrukturnega programa Medijska pismenost v Sloveniji, ki ga je do sedaj sestavljal sklop raziskav:

- Medijska pismenost 2014 (Rek, Kovačič, Milanovski Brumat 2014);
- Mediji in predšolski otroci (Rek, Milanovski Brumat 2016);
- Mediji in srednješolci (Rek, Milanovski Brumat 2016);
- Mediji in osnovnošolci (1.-6. razred) (Rek, Milanovski Brumat 2016).
- Medijske navade gluhih in naglušnih ter slepih in slabovidnih (Rek, Kovačič, Milanovski Brumat 2017);
- Medijske navade starejših (65 let in več) (Rek, Kovačič, Milanovski Brumat 2018);

5.2 Vprašalnik kvantitativna raziskava

Vprašalnik (priloga) je bil izdelan na podlagi izkušenj raziskovanja medijske pismenosti in prilagojen z vprašanji glede stopnje okvare vida in sluha. Tako so bila vprašalniku dodana tri vprašanja s področja obsega okvare vida, sluha in sposobnosti gibanja ter vprašanja na področju uporabe pripomočkov.

Končni vprašalnik (priloga 1) kvantitativnega dela sestavljajo naslednji sklopi:

- izpostavljenost medijem in uporaba medijev,
- deljenje informacij in fotografij na spletu,
- zaupanje in kritična presoja informacij v medijih, zlasti v novicah,
- uporaba interneta in družbenih omrežij.

5.3 Značilnosti vzorca

V raziskavi je sodelovalo 111 oseb in sicer okvirno polovica žensk (45 %) in moških (55 %). Respondenti so bili podobno približno v malo več kot polovici primerov iz mesta (55 %) in podeželja (45 %). Večina respondentov je imela srednješolsko izobrazbo (42 %), osnovnošolsko izobrazbo je imelo 24 %, medtem ko je imelo višjo šolo ali več 34 %. Večina jih je razumljivo (glede na izvedbo ankete) vključenih v vsaj eno društvo (89 %). Respondenti so bili iz vseh regij.

Slika 1: Poštna številka anketiranca

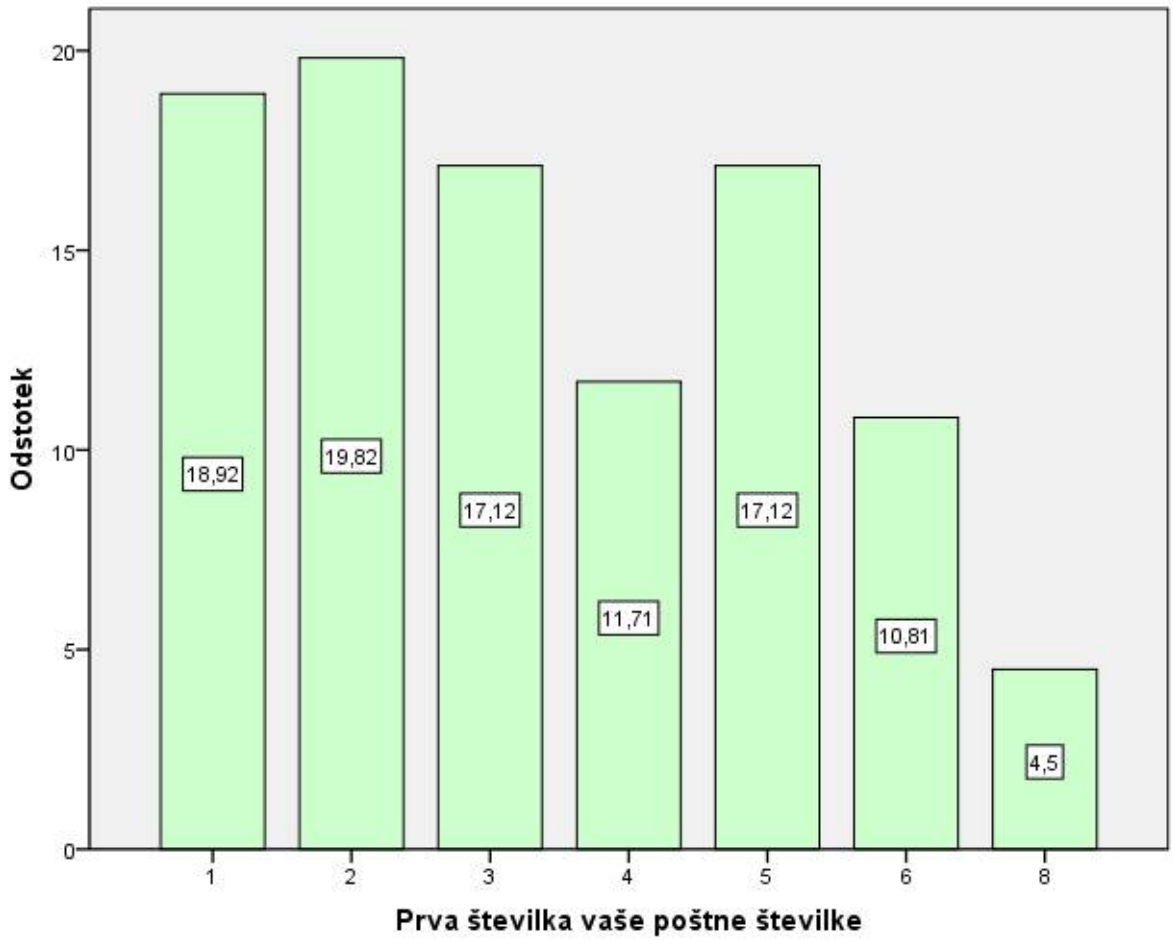

.

Slika 2: Število oseb v gospodinjstvu intervjuvane osebe

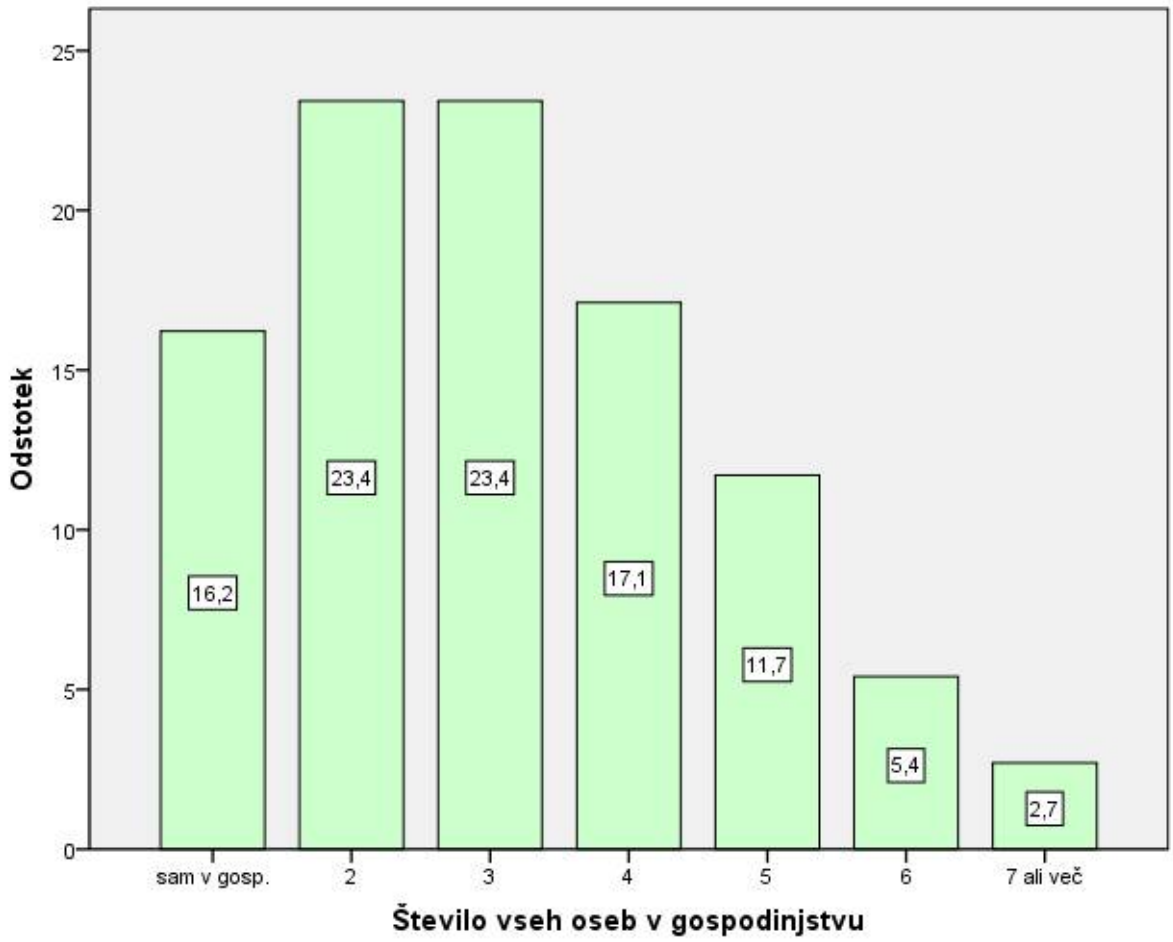

Vir: Analiza pridobljenih podatkov - Medijske navade oseb z izzivi v duševnem zdravju (Rek et al., 2019)

Največ anketiranih je v gospodinjstvu še z eno ali dvema osebama (v vsaki skupini 23 %). Sam živi le vsak šesti respondent, podobno v gospodinjstvu z več kot štirimi osebami.

Slika 3: Starost anketiranih

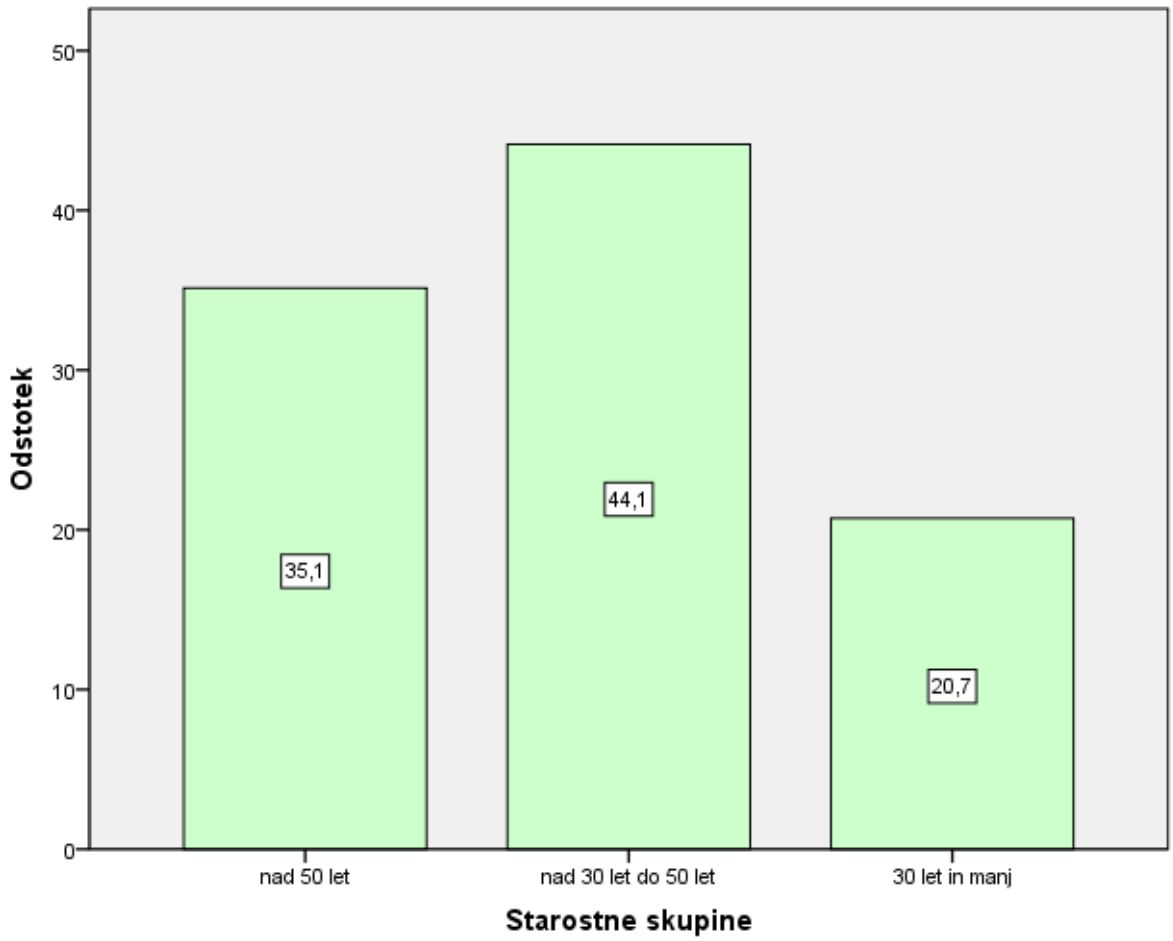

Vir: Analiza pridobljenih podatkov - Medijske navade oseb z izzivi v duševnem zdravju (Rek et al., 2019)

V vzorcu je bilo 35 % starejših od 50 let, 44 % med 30 do vključno 50 let in 21 % mlajših od 30 let.

Slika 4: Zaposlitev anketiranih

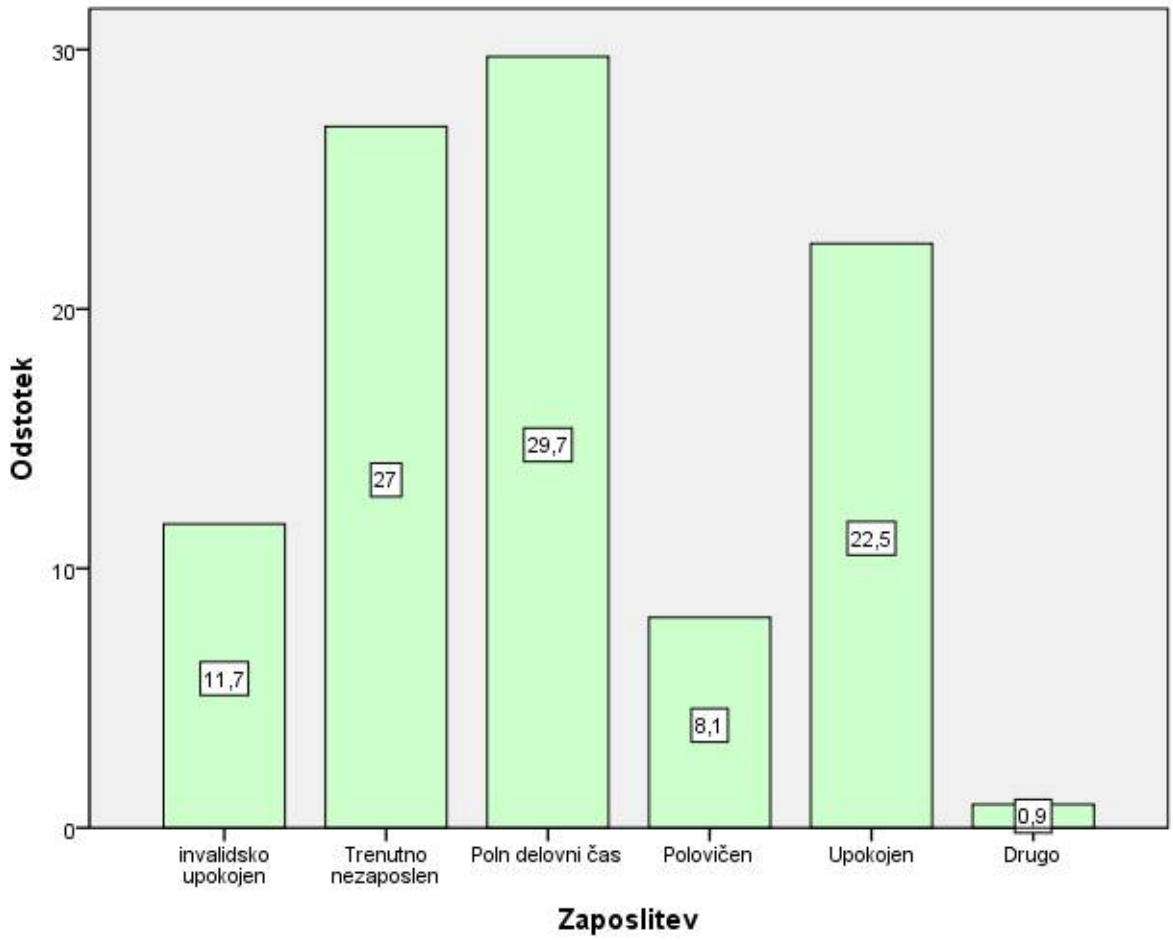

Vir: Analiza pridobljenih podatkov - Medijske navade oseb z izzivi v duševnem zdravju (Rek et al., 2019)

Malo več kot petina jih je trenutno nezaposlenih, tretjina pa jih je invalidsko ali normalno upokojenih. Dobra tretjina jih je bila zaposlena za polovičen ali polni delovni čas.

Slika 5: Okvare vida

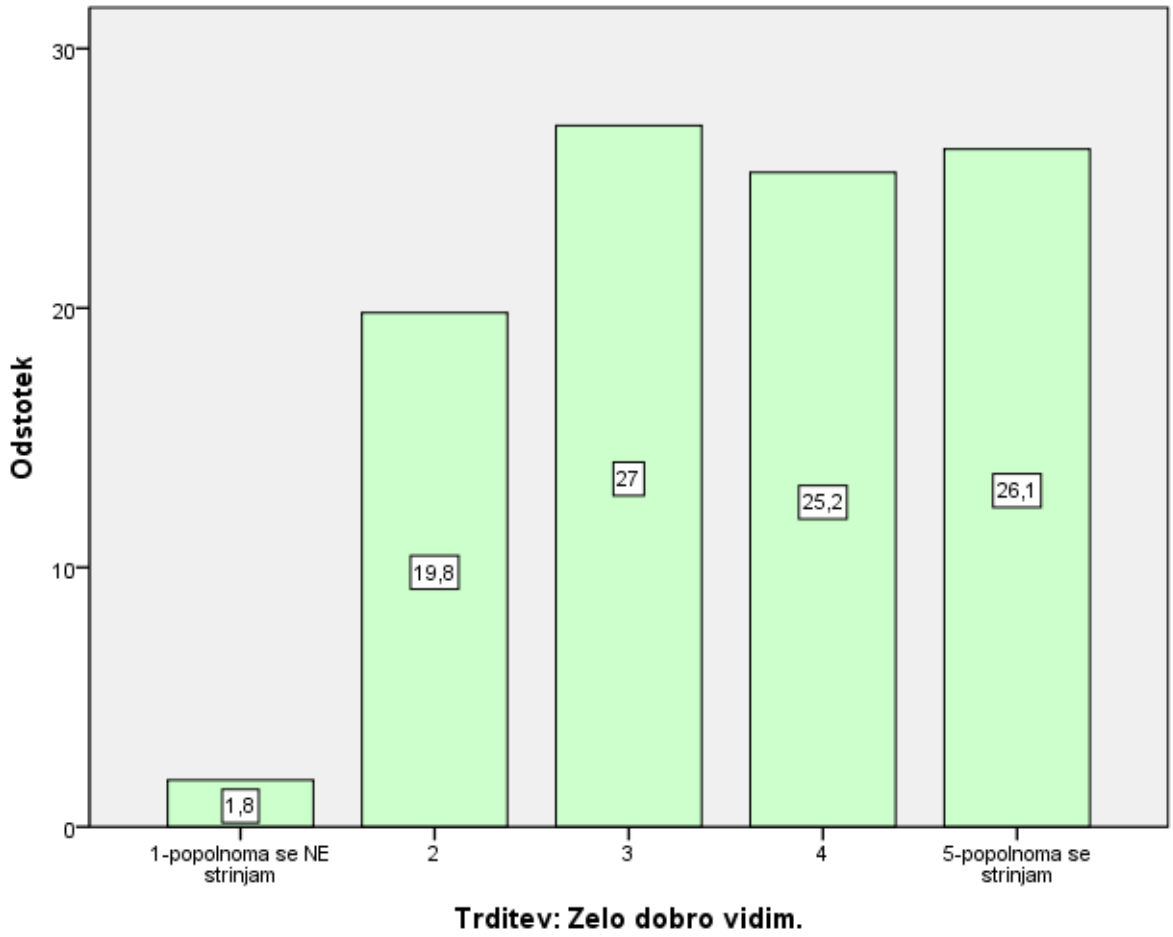

Vir: Analiza pridobljenih podatkov - Medijske navade oseb z izzivi v duševnem zdravju (Rek et al., 2019)

Okvirno petina jih ne vidi zelo dobro, po drugi strani pa jih skoraj polovica vidi zelo dobro.

Slika 6: Okvare sluha

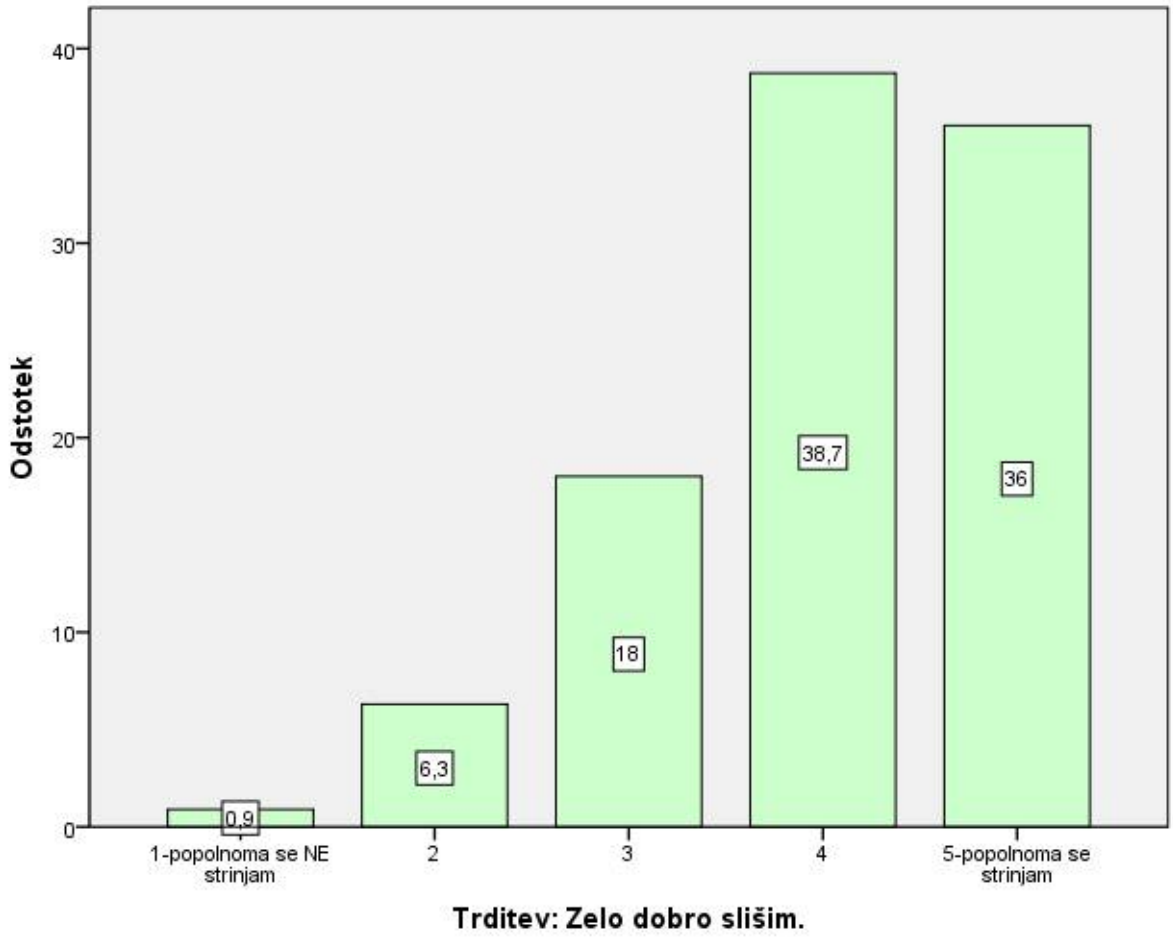

Vir: Analiza pridobljenih podatkov - Medijske navade oseb z izzivi v duševnem zdravju (Rek et al., 2019)

Okvirno tri četrtine dobro ali zelo dobro sliši.

Slika 7: Telesne omejitve in aktivnost

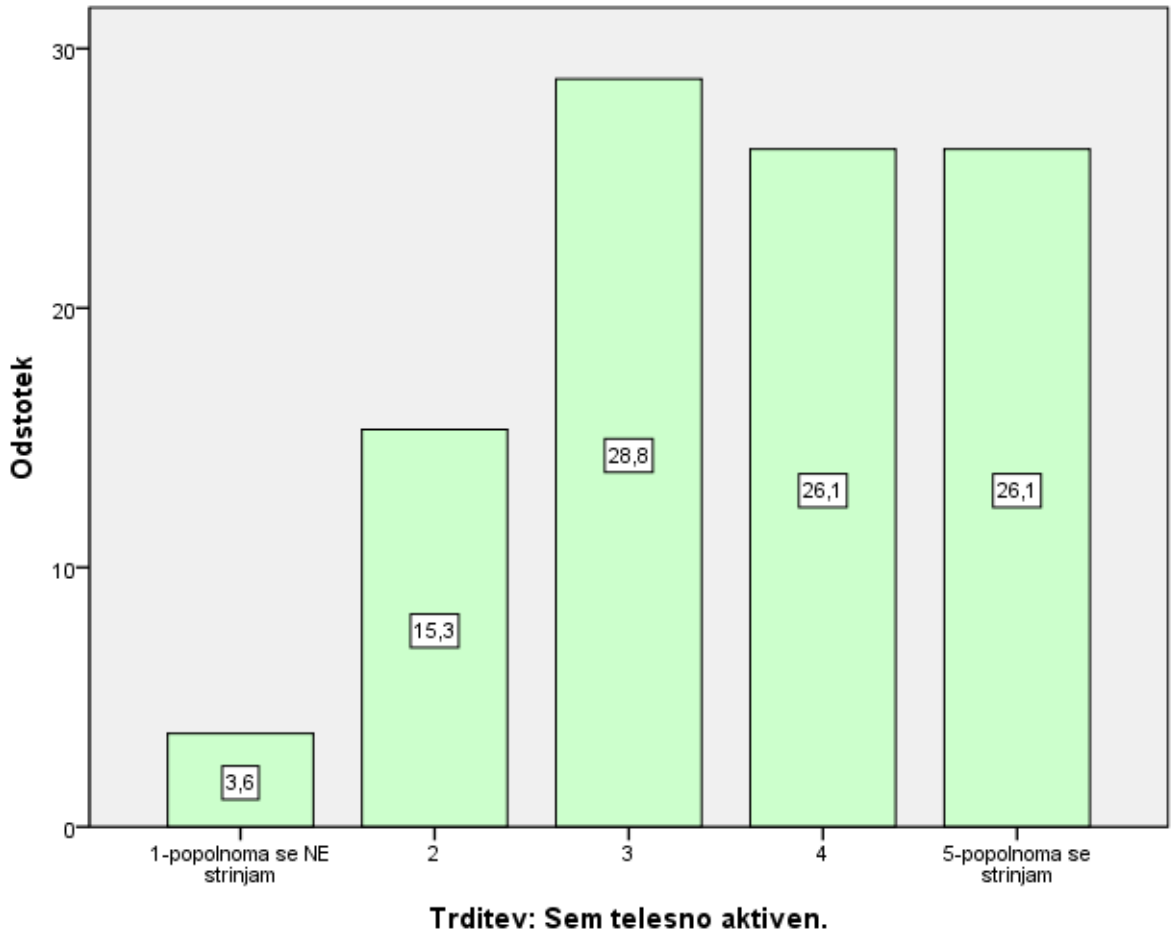

Vir: Analiza pridobljenih podatkov - Medijske navade oseb z izzivi v duševnem zdravju (Rek et al., 2019)

S trditvijo, da so telesno aktivni, se strinja ali popolnoma strinja več kot polovico vprašanih. Manj kot vsak peti je telesno manj aktiven.

Slika 8: Ali imate dostop do interneta?

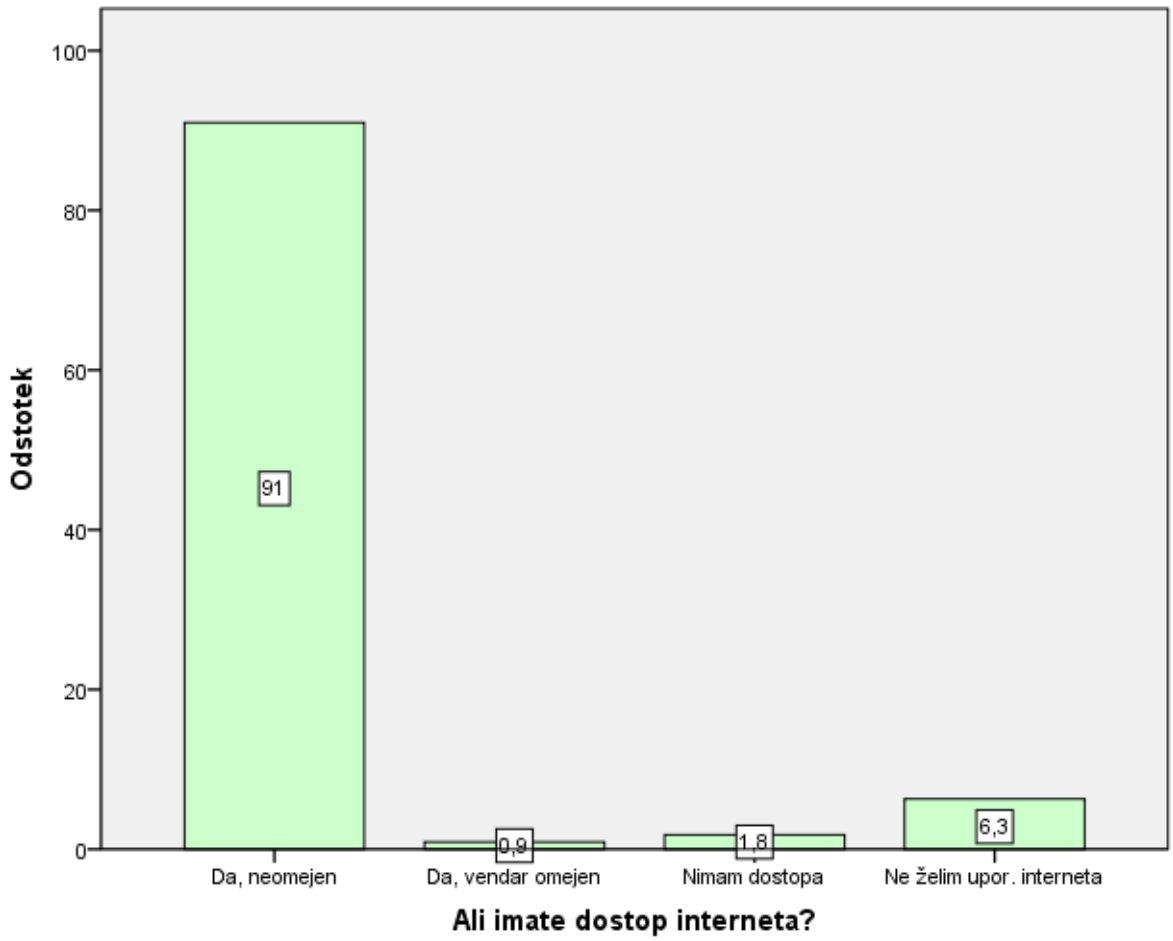

Vir: Analiza pridobljenih podatkov - Medijske navade oseb z izzivi v duševnem zdravju (Rek et al., 2019)

Dostop do interneta ima več kot devet od desetih vprašanih. Praktično vsi od teh imajo neomejen dostop. Sedem respondentov ne želi uporabljati interneta. Opomba: v prostorih društva je navadno na razpolago računalnik z internetom.

Slika 9: Katere vrste telefon uporabljate?

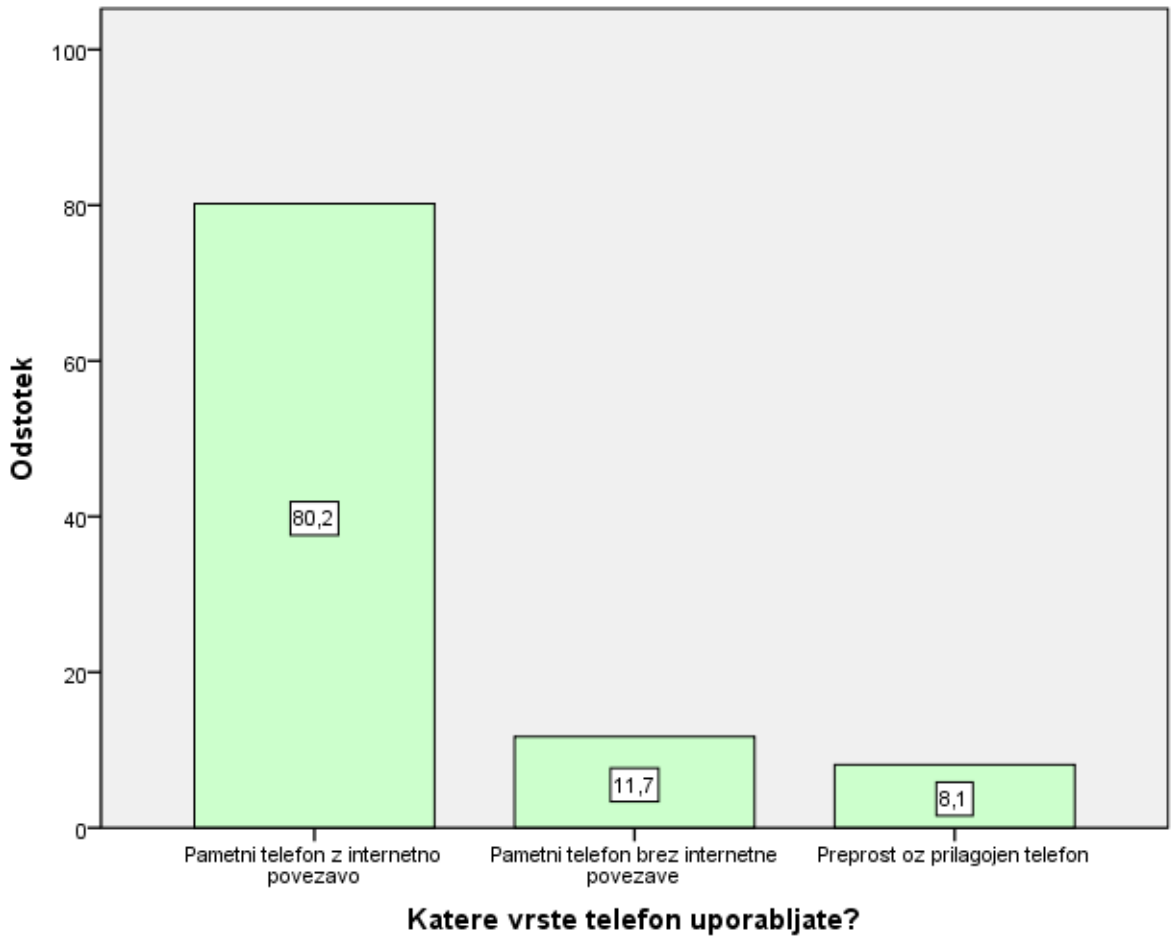

Vir: Analiza pridobljenih podatkov – starejši (Rek et al., 2019)

Pametni telefon z internetno povezavo imajo kar štirje od petih vprašanih. Približno vsak deseti pa ima pametni telefon brez internetne povezave in vsak dvanajsti preprost telefon.

5.4 Izpostavljenost medijem

Slika 10: Primerjava izpostavljenosti različnim medijem za celoten vzorec

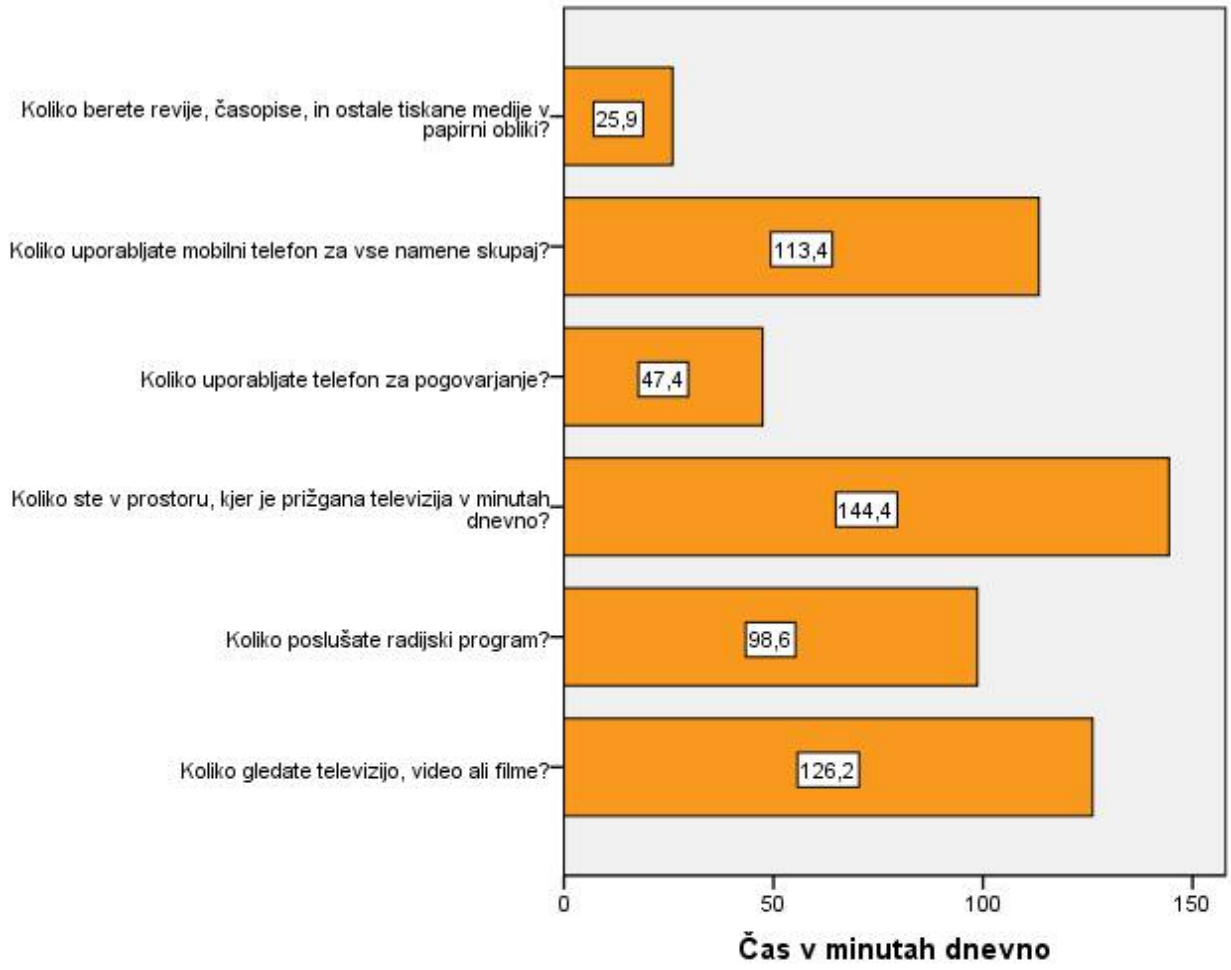

Vir: Analiza pridobljenih podatkov - Medijske navade oseb z izzivi v duševnem zdravju (Rek et al., 2019)

Na zgornji primerjalni sliki med mediji za vse anketirane skupaj lahko opazimo, da spremljajo TV okvirno dve uri dnevno. Televizije ne gleda le 9 % vprašanih, skoraj polovica pa gleda TV 2 uri ali več dnevno. Vsak šesti ne posluša radia. Anketirani se pogovarjajo po telefonu 47 minut dnevno. Le okoli 5 % se jih ne pogovarja po telefonu. Telefon za vse namene pa uporabljajo povprečno skoraj dve uri (le vsak trideseti ga ne uporablja). Vprašani

27 minut dnevno berejo tiskane medije v papirni obliki. Slednje ne bere nikoli skoraj tretjina vprašanih. Opomba: v dnevnih centrih so večinoma na voljo dnevni časopisi in revije.

Med anketiranci smo primerjali rezultate med spoloma in ugotovili, da moški več kot ženske spremljajo televizijo in malo več pregledujejo revije in časopise v tiskani obliki. Na drugi strani ženske več spremljajo radio, medtem ko so ostali dejavniki podobni.

Slika 11: Primerjava izpostavljenosti različnim medijem glede na spol

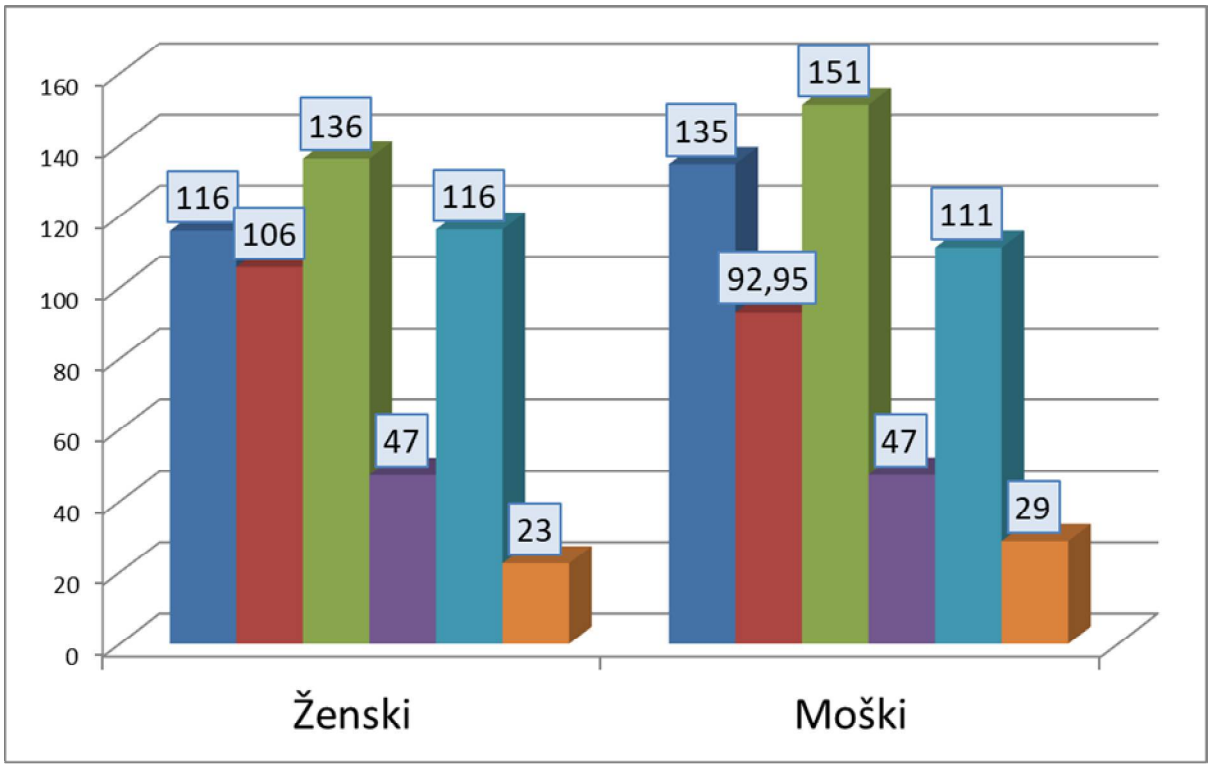

Legenda grafa (primerljive barve v tabeli)

	Koliko gledate televizijo, video ali filme?	Koliko poslušate radijski program?	Koliko ste v prostoru, kjer je prižgana televizija v minutah dnevno?	Koliko uporabljate telefon za pogovarjanje?	Koliko uporabljate mobilni telefon za vse namene skupaj?	Koliko berete revije, časopise, in ostale tiskane medije v papirni obliki?
Ženski	115,8	105,6	136,2	47,4	116,2	22,5
Moški	134,67	92,95	151,15	47,46	111,07	28,77

Vir: Analiza pridobljenih podatkov - Medijske navade oseb z izzivi v duševnem zdravju (Rek et al., 2019)

Slika 12: Uporaba drugih medijev primerjalno

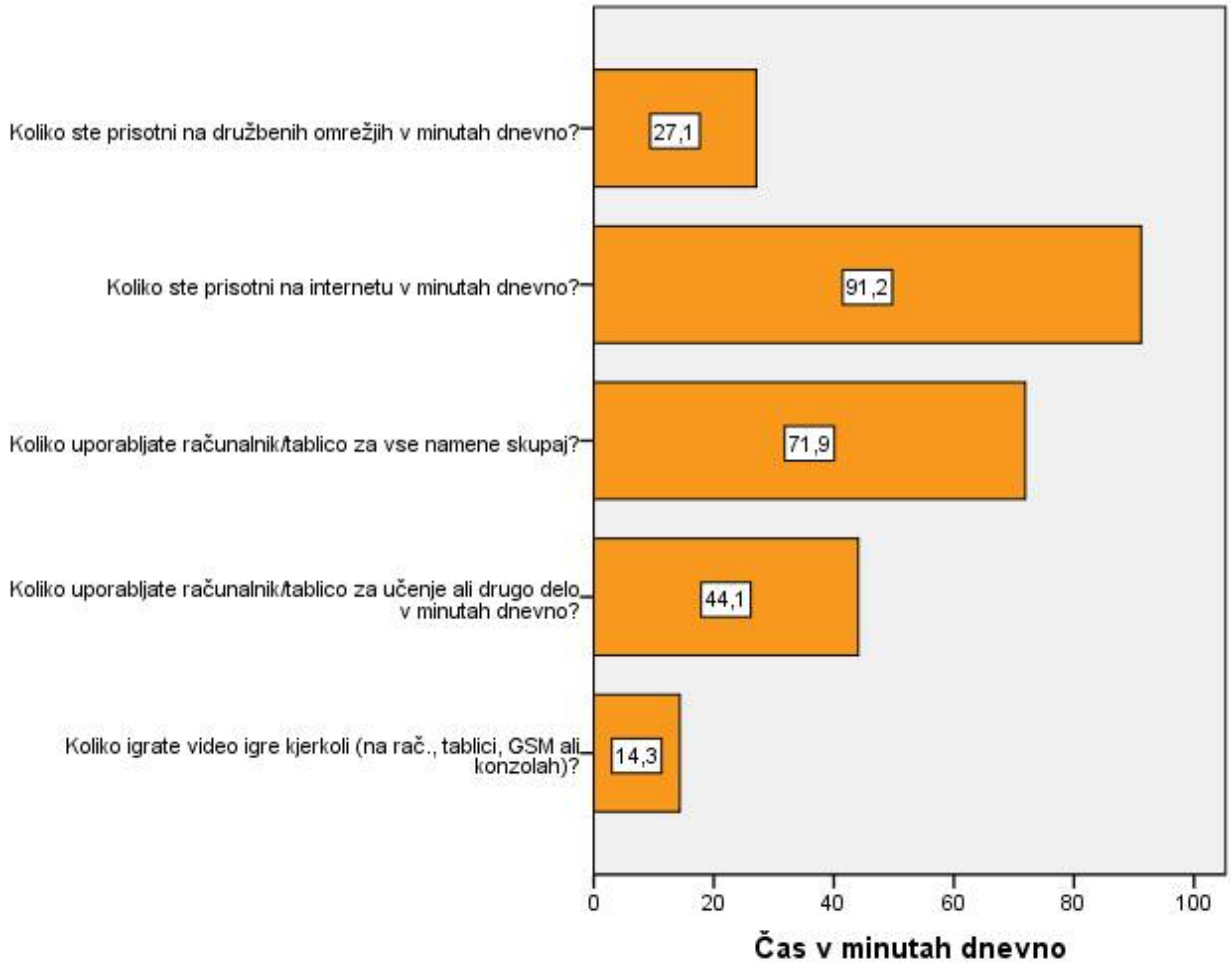

Vir: Analiza pridobljenih podatkov - Medijske navade oseb z izzivi v duševnem zdravju (Rek et al., 2019)

74 % vprašanih ne igra video iger. Tisti, ki jih igrajo, jih igrajo do 60 minut dnevno. Uporaba računalnika/tablice za učenje ali drugo delo ni zelo pogosta (42 % za te namene ne uporablja računalnika). Tablice ali računalnika v celoti ne uporablja manj kot tretjina vprašanih, povprečno pa uporabljajo tablico ali računalnik okvirno 72 minut. Vsak četrti vprašani ni prisoten na internetu. V povprečju so na internetu več kot uro in pol dnevno. Na družbenih omrežjih ni prisotnih šest od desetih vprašanih. V povprečju so na družbenih omrežjih zelo malo in sicer manj kot pol ure dnevno. Več kot uro je prisotnih deset odstotkov vprašanih.

Slika 13: Koliko tekstualnih sporočil (katera koli) pošljete dnevno?

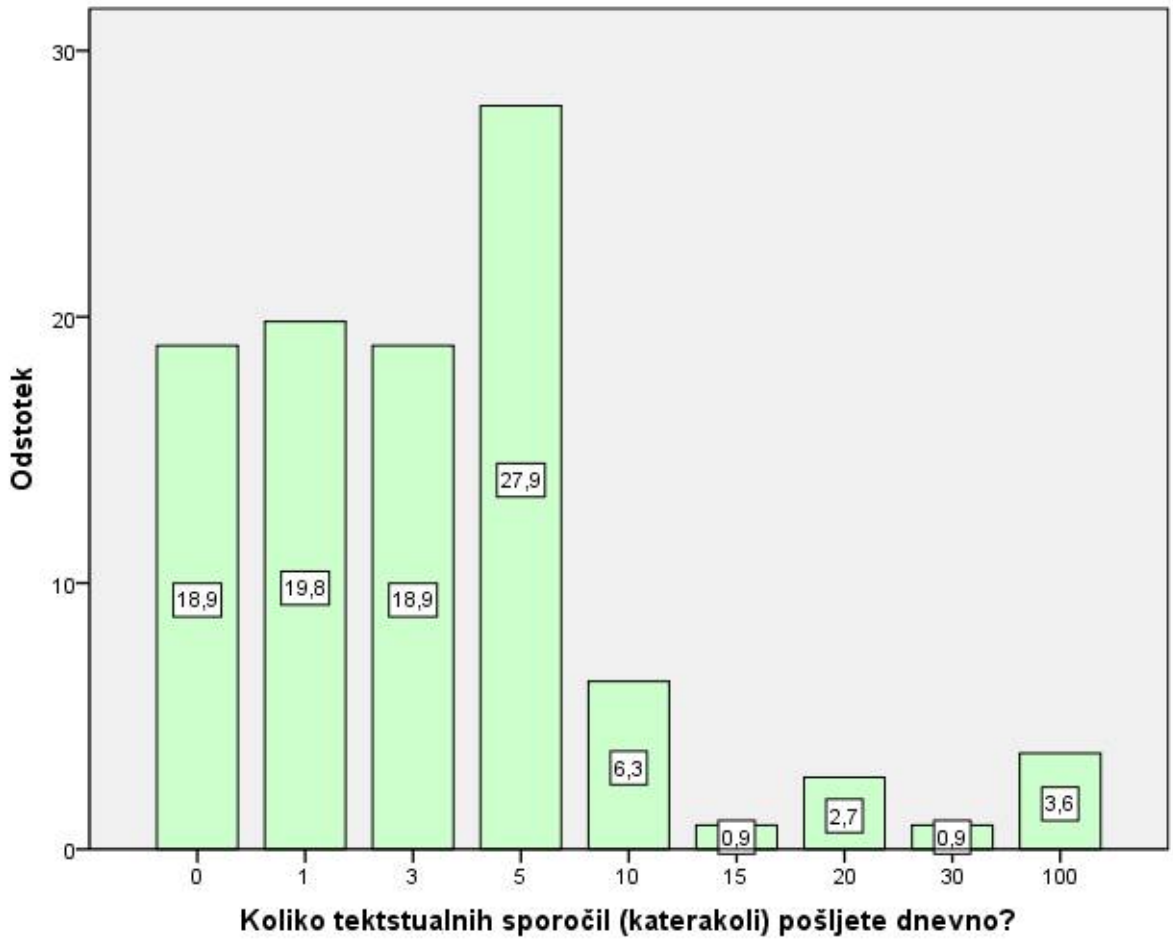

Vir: Analiza pridobljenih podatkov - Medijske navade oseb z izzivi v duševnem zdravju (Rek et al., 2019)

Vsak peti ne pošilja tekstualnih sporočil. Dve tretjini pa jih pošlje med eno in petimi.

5.1 Deljenje informacij na družbenih omrežjih

Analiziranje deljenja informacij na družbenih omrežjih je mogoče le za skupino, ki le-te porablja (44 respondentov od 111). V analizo je bilo tako vključenih okvirno le 44 respondentov, ki so navedli, da so družbena omrežja uporabljali. Izmed teh so rezultati analize glede objavljanja informacij na spletu vidni na spodnjih slikah.

Slika 14: Že objavili informacije na spletnih portalih ali družbenih omrežjih

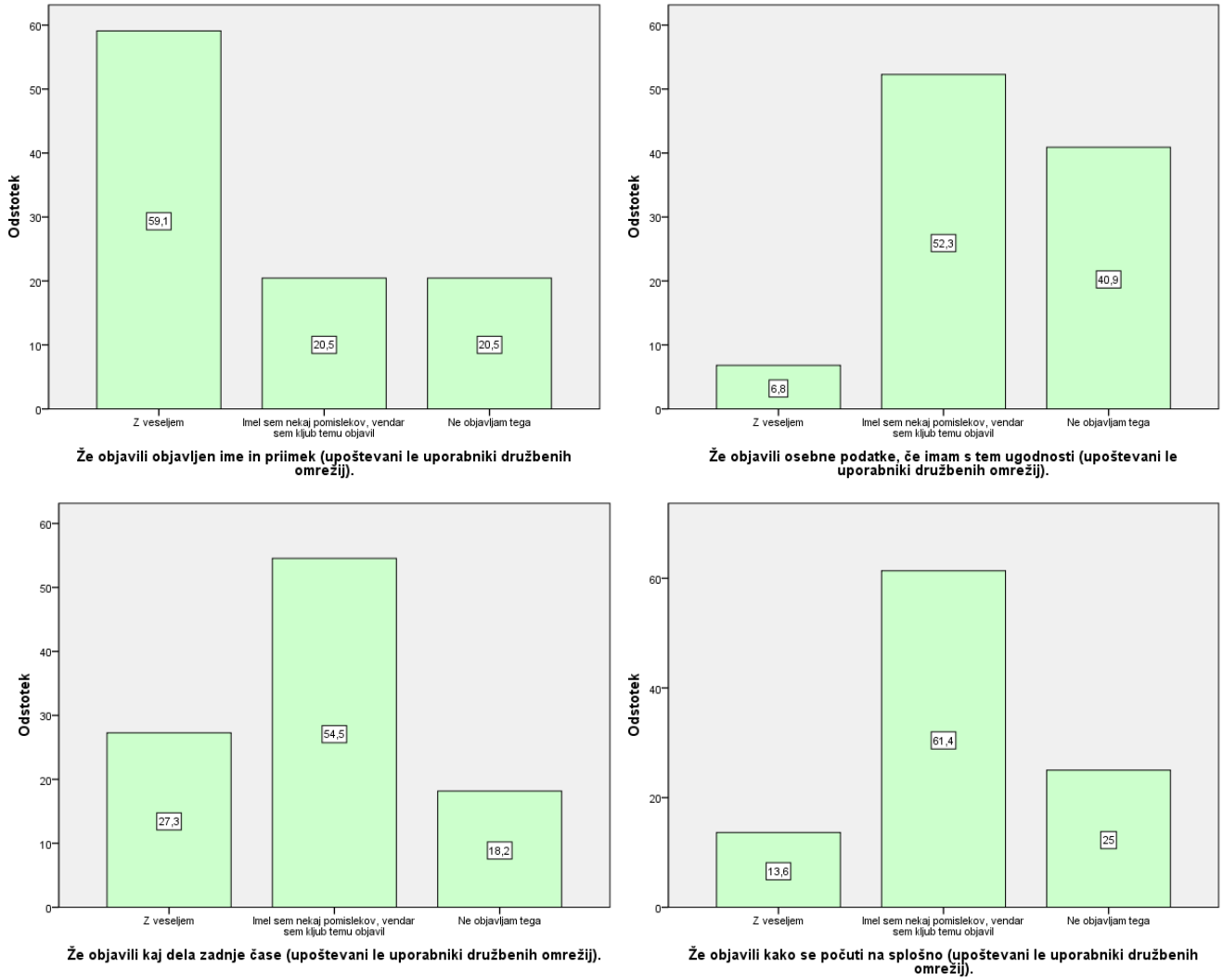

Vir: Analiza pridobljenih podatkov - Medijske navade oseb z izzivi v duševnem zdravju (Rek et al., 2019)

Med analizirano skupino je več kot polovica z veseljem objavila ime in priimek, dobra četrtina je objavila, kaj dela zadnje čase in šestina, kako se počuti. Če upoštevamo objavo v celoti, le okvirno petina nima objavljenega svojega imena in priimka, kaj dela zadnje čase in četrtina, kako se počuti na splošno. Navedeni predstavljajo okvirno 50 % celotne populacije.

Slika 15: Že objavili na spletnih portalih ali družbenih omrežjih fotografije ali selfi

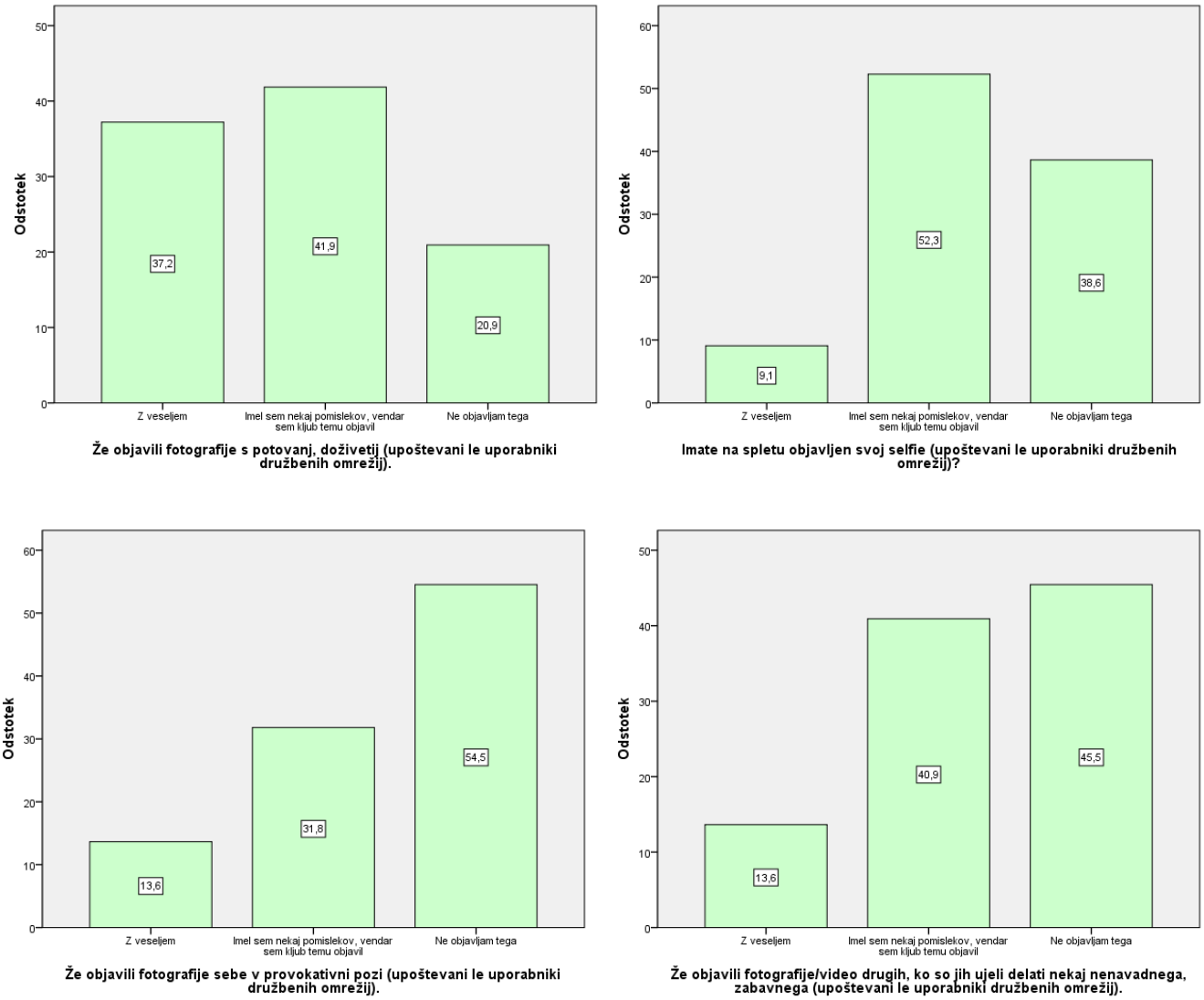

Vir: Analiza pridobljenih podatkov - Medijske navade oseb z izzivi v duševnem zdravju (Rek et al., 2019)

Izmed uporabnikov družbenih omrežij le malo več kot petina ni objavila slike in fotografije iz potovanj. Svoj selfi nima objavljenih 39 % uporabnikov družbenih omrežij. Fotografije drugih, ki so jih ujeli delati nekaj nenavadnega oz. zabavnega, je že objavila več kot polovica vprašanih, fotografijo sebe v provokativni pozi pa malo več kot 45 %.

5.2 Razmišljanja o medijih, verodostojnosti novic in preverjanju informacij

Slika 16: Slovenskim medijem zaupam glede informacij

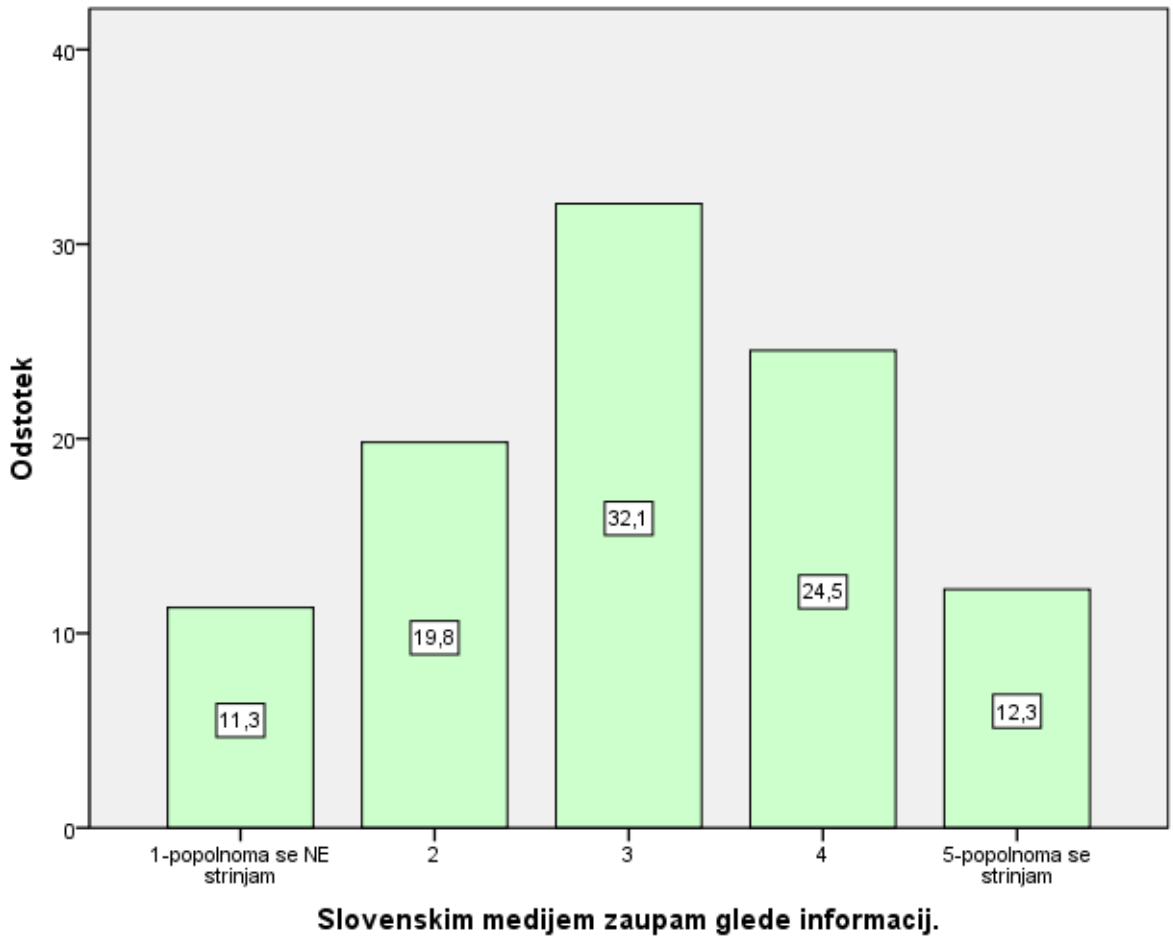

Vir: Analiza pridobljenih podatkov - Medijske navade oseb z izzivi v duševnem zdravju (Rek et al., 2019)

Anketirani so si zelo različnih pogledov ali naj zaupajo slovenskim medijem ali ne. Enako so se razlike v mišljenjih pokazale tudi v poglobljenih intervjujih. Obe strani sta približno uravnoteženi, slaba tretjina pa je neodločenih.

Slika 17: Kritično vrednotenje medijev

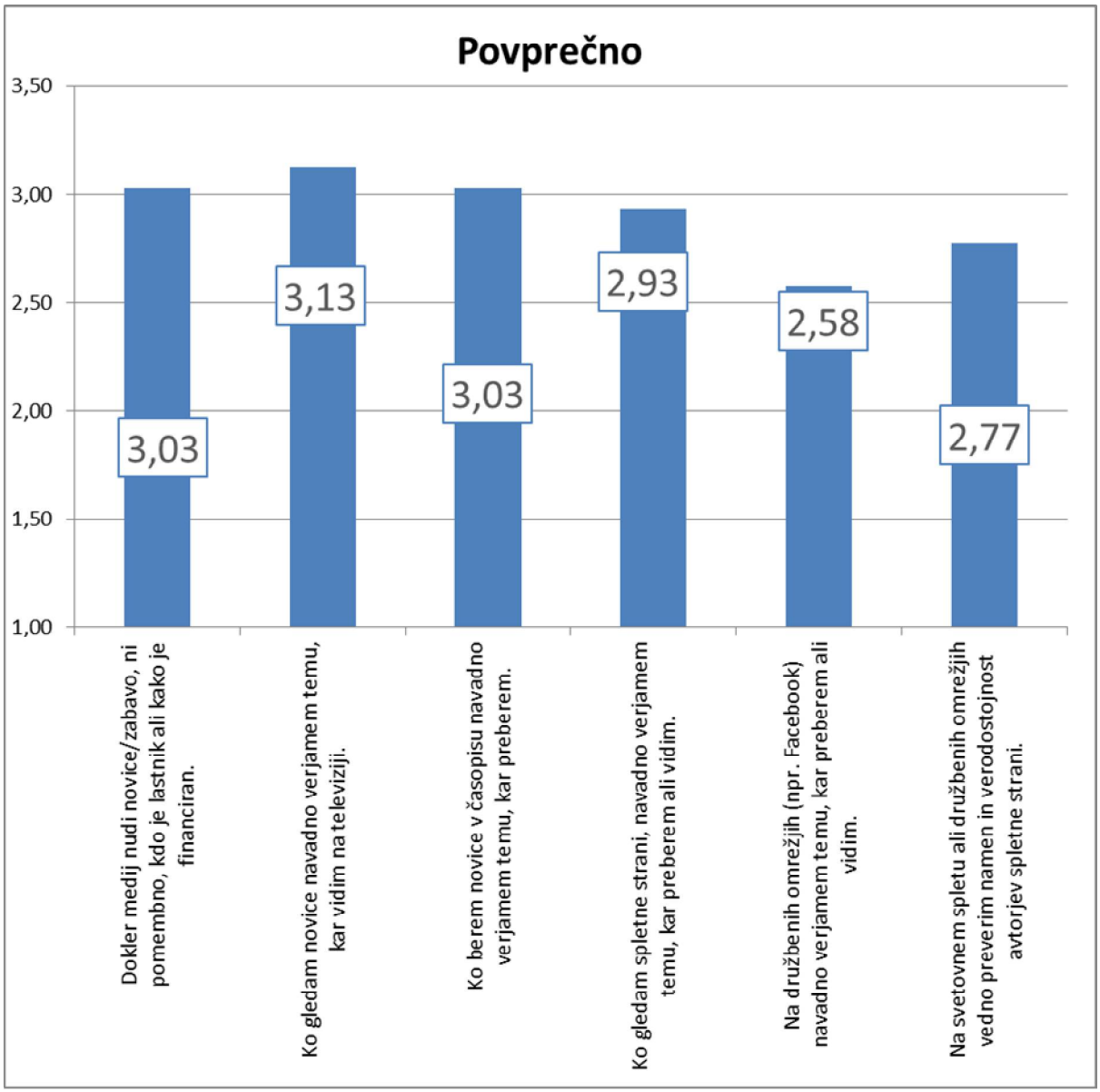

Vir: Analiza pridobljenih podatkov - Medijske navade oseb z izzivi v duševnem zdravju (Rek et al., 2019)

Mnenja na trditev »Dokler medij nudi novice / zabavo, ni pomembno, kdo je lastnik ali kako je financiran« so v povprečju skoraj na sredini (3,03) na 5-stopenjski Likertovi lestvici (1-popolnoma se ne strinjam do 5-popolnoma se strinjam). Mnenja glede trditve »Dokler medij nudi zabavo« so relativno enakomerno porazdeljena na vseh pet možnih odgovorov, kar kaže, da si vprašani niso enotni glede navedene tematike. Anketirani tudi približno enako

verjamejo različnim medijem (zanimivo verjamejo še najmanj, kar vidijo na družbenih omrežjih).

5.3 Koristnost naprav in pripomočkov

Slika 18: Internet mi je izboljšal življenje

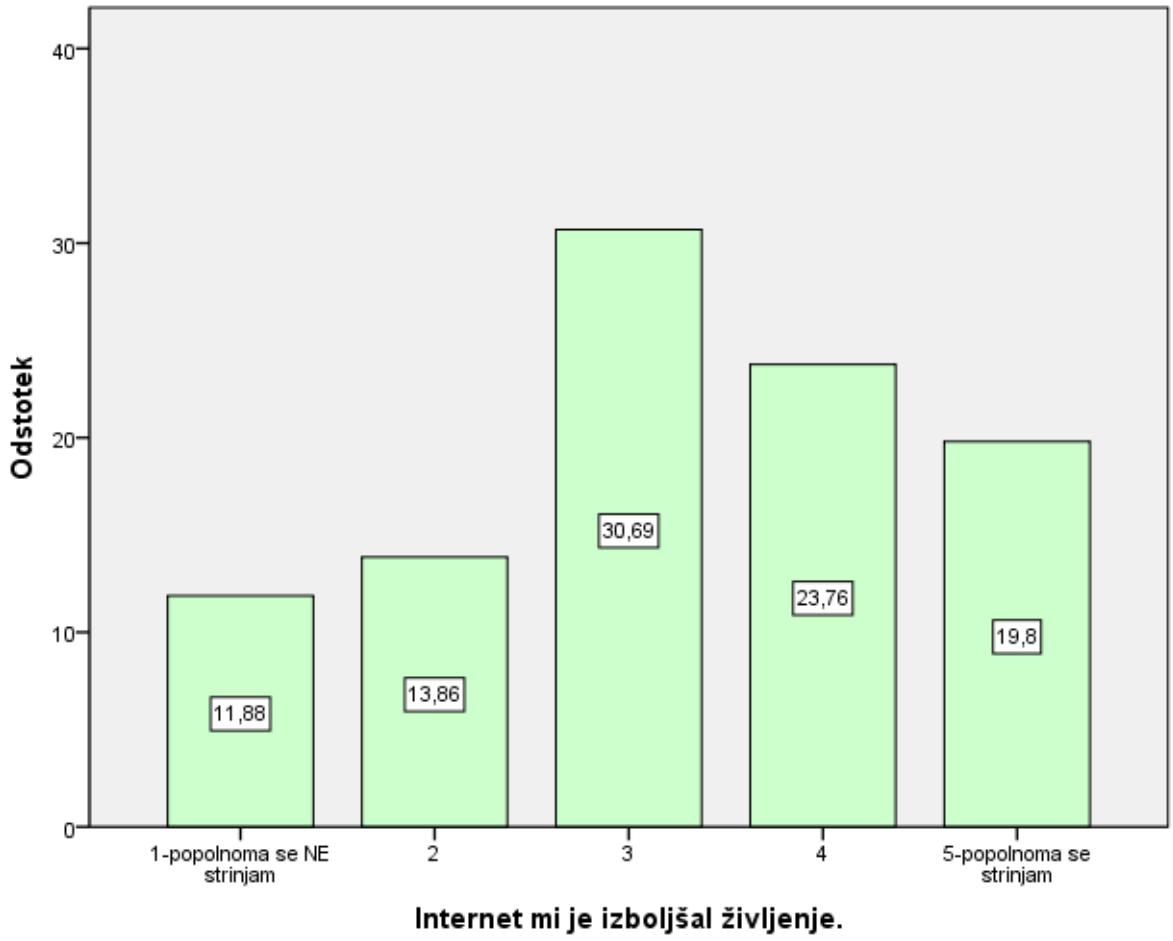

Vir: Analiza pridobljenih podatkov - Medijske navade oseb z izzivi v duševnem zdravju (Rek et al., 2019)

Kot je razvidno iz zgornje slike mnenja glede trditve »Internet mi je izboljšal življenje« niso enotna. Povprečje vseh vprašanih kaže, da se s trditvijo »Internet mi je izboljšal življenje« ne strinja le četrtina vprašanih.

Slika 19: Mobilni telefon mi zelo koristi

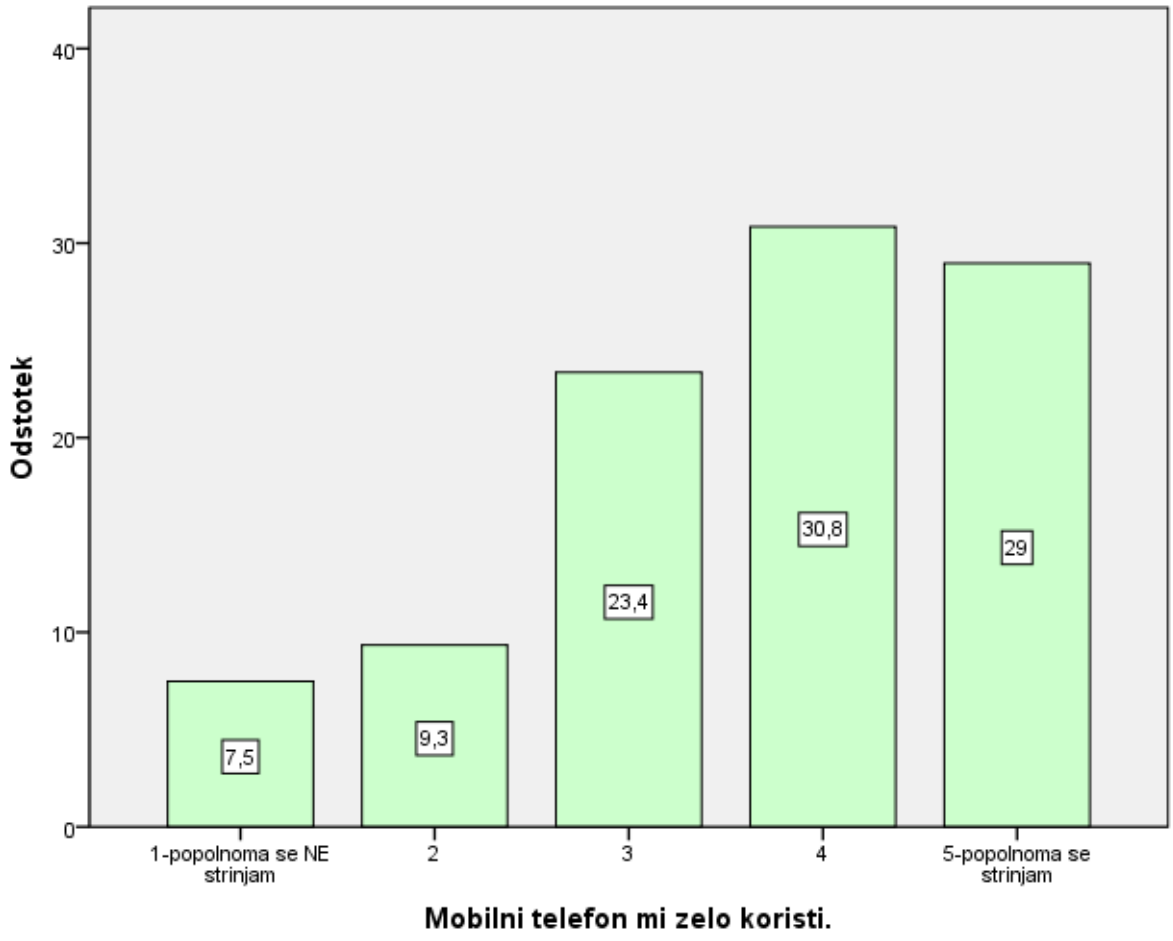

Vir: Analiza pridobljenih podatkov - Medijske navade oseb z izzivi v duševnem zdravju (Rek et al., 2019)

Bolj kot za internet vidijo anketirani koristi v mobilnih telefonih. Na navedeno trditev »Mobilni telefon mi zelo koristi« skoraj dve tretjini odgovarja pritrdilno. Le vsak šesti se s trditvijo ne strinja.

Slika 20: Novi tehnološki pripomočki so zelo koristni

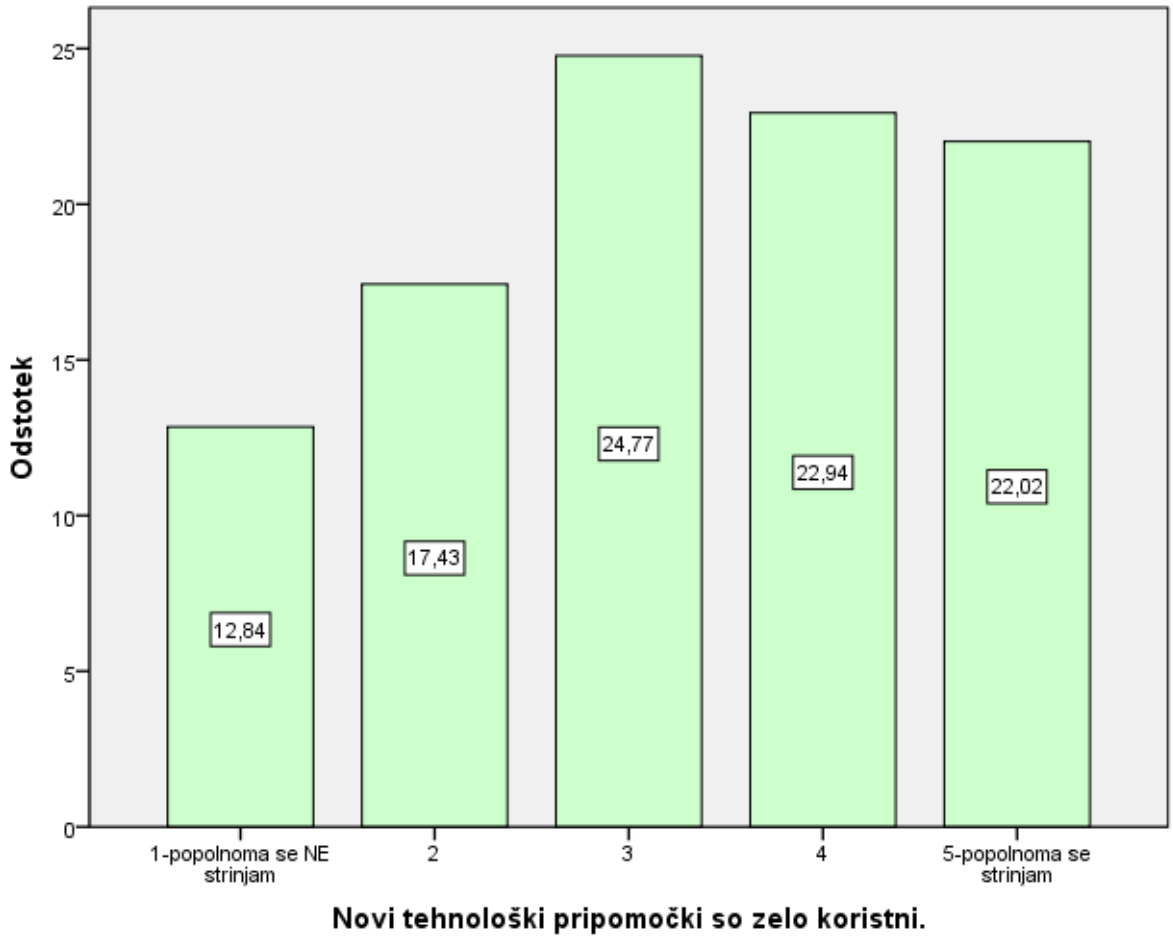

Vir: Analiza pridobljenih podatkov - Medijske navade oseb z izzivi v duševnem zdravju (Rek et al., 2019)

Anketirani ocenjujejo koristnost novih tehnoloških pripomočkov zelo neenotno. Le dobrih 30 % se jih ne strinja z navedeno trditvijo.

Slika 21: Če bi imel več denarja, bi bilo moje življenje boljše

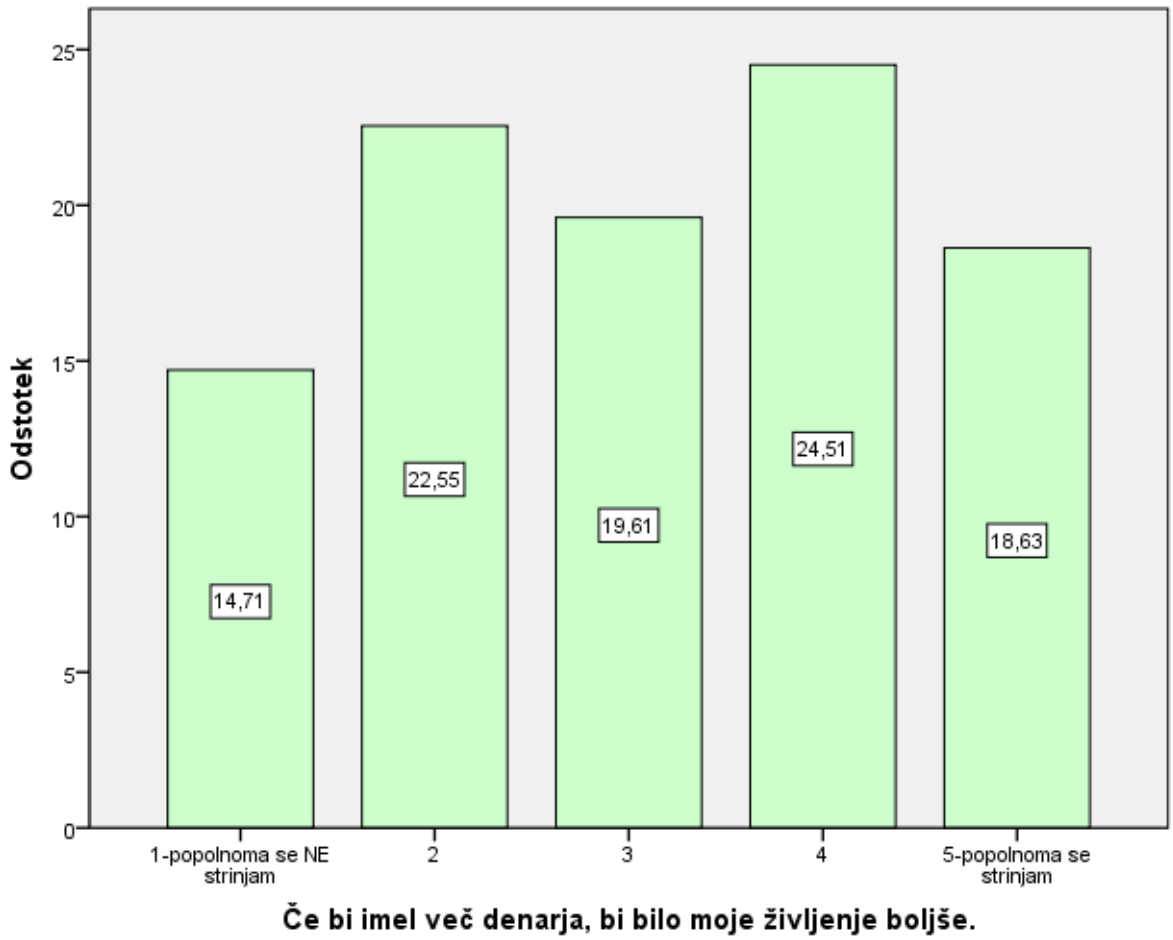

Vir: Analiza pridobljenih podatkov - Medijske navade oseb z izzivi v duševnem zdravju (Rek et al., 2019)

Tudi tu si anketirani sploh niso enotni. Več denarja za 40 % vprašanih ne pomeni boljšega življenja. Vsak peti se na trditev ni opredelil.

Slika 22: Internet znam dobro uporabljati

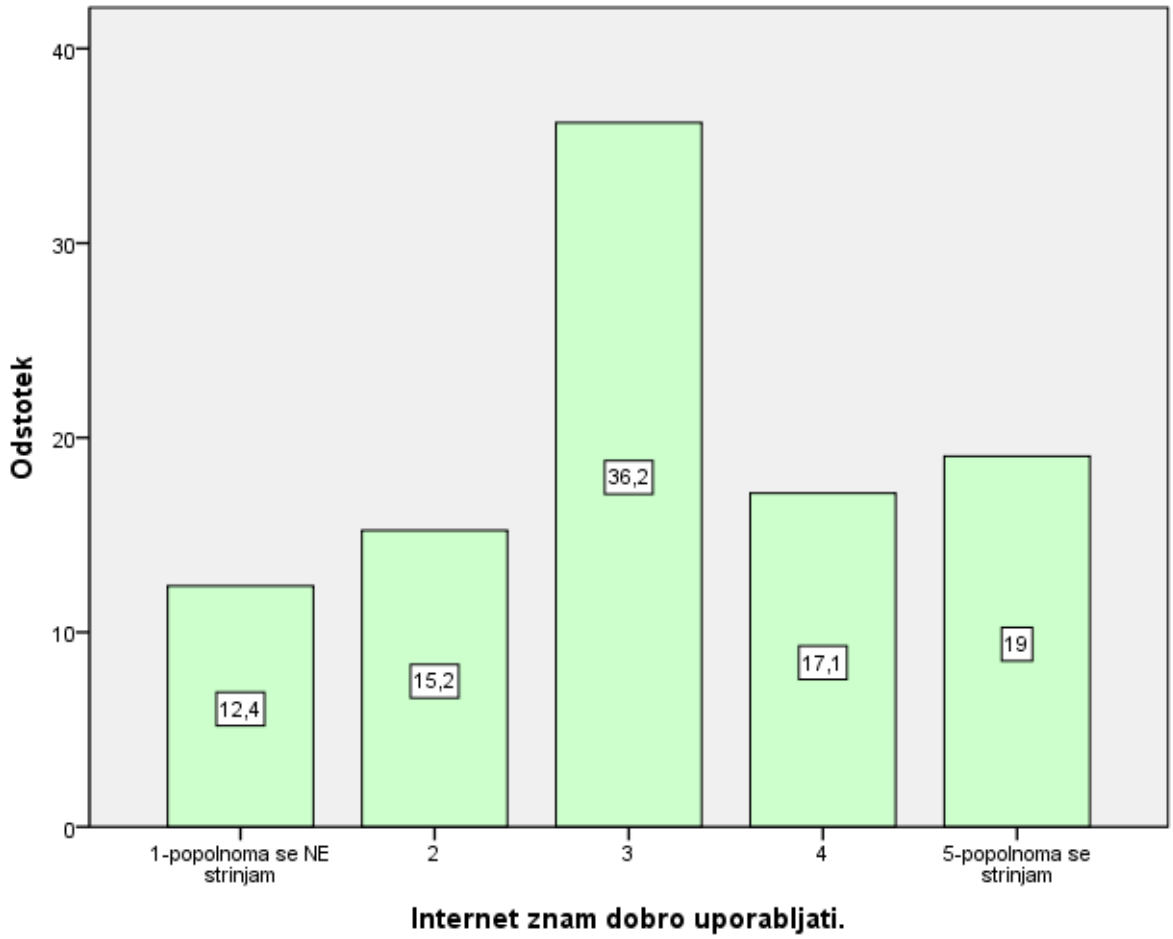

Vir: Analiza pridobljenih podatkov - Medijske navade oseb z izzivi v duševnem zdravju (Rek et al., 2019)

Dobra tretjina anketiranih se strinja ali popolnoma strinja z navedeno trditvijo. Na drugi strani jih več kot četrtina meni, da temu ni tako.

Slika 23: Strinjanje s trditvijo »Mediji imajo velik vpliv name«

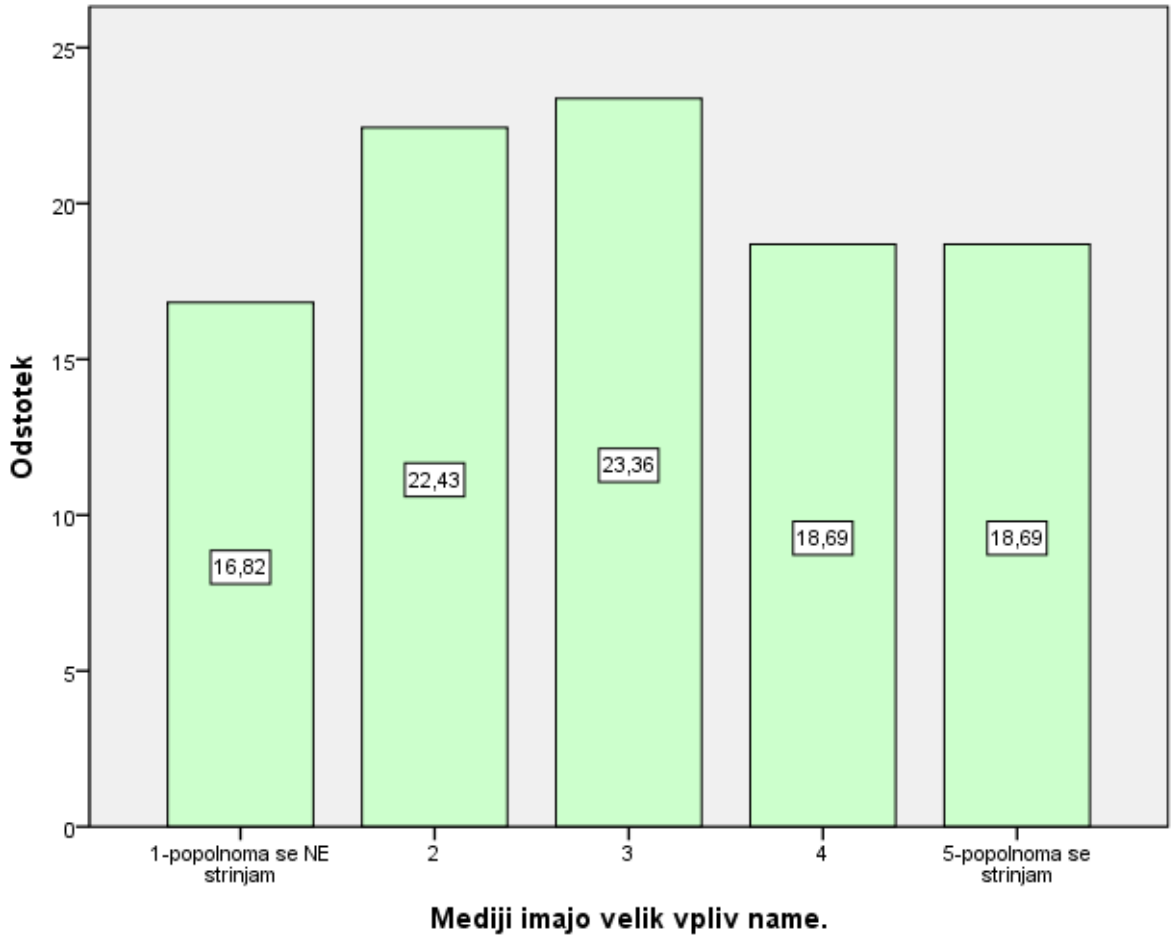

Vir: Analiza pridobljenih podatkov - Medijske navade oseb z izzivi v duševnem zdravju (Rek et al., 2019)

Iz zgornje slike je razvidno, da si anketirani sploh niso enotnega mnenja glede trditve, da imajo mediji na njih vpliv.

6 ZAKLJUČEK

Tematika raziskovanja opisane skupine je zelo pomembna, saj so mnenja anketiranih in mnenja intervjuvancev jasno pokazala, da je preučevana skupina zelo izpostavljena medijem. Vprašani okvirno več kot dve uri dnevno spremljajo TV. Tisti ki zavračajo televizijo, precej spremljajo radio ali so na internetu in na telefonu. Slednjega uporabljajo zelo veliko (povprečno skoraj dve uri - le vsak trideseti ga ne uporablja). Znotraj skupine pa je potrebno opozoriti na velike razlike med posameznimi respondenti tako v kvalitativni kot v kvantitativni raziskavi. V povprečju tako pošiljanje tekstualnih sporočil kot igranje video iger ni veliko. Izziv predstavljajo osebe (okvirno 5 % vprašanih), ki zelo veliko igrajo video igre (več ur dnevno) in lahko postanejo z njimi zasvojene oz. odtujene od resničnega sveta (potencialni izziv pojavljanja nenadzorovane agresivnosti, saj je večina igranih video iger nasilnih).

Uporaba računalnika je pogosta, vendar le za dobro polovico vprašanih (povprečno je ura in pol dnevno). V skupini, ki intenzivno uporablja internet, je povečana uporaba tudi in družbenih omrežij. Razlike med respondenti so tudi tu zelo velike, saj so nekateri za računalnikom in na internetu praktično ves čas, nekateri pa praktično nič. Povprečje tako ni resnično dober kazalnik stanja.

Tudi na družbenih omrežjih lahko opazimo velike razlike. Dobra polovica vprašanih družbenih omrežij ne uporablja. Prisotnost na družbenih omrežjih je v povprečju tako zelo nizka. Praktično vsi so na družbenih omrežjih za zabavo in delitev fotografij in doživetij. Pri tem objavljajo precej informacij (osebne podatke in slike).

Zaupanje v medije in kritično razmišljanje je zelo neenotno, kar se odraža v povprečju, ki je zelo sredinsko. Približno polovici so novice pomembne. Večinoma respondenti ugotavljajo, da so novice povečini negativne, kljub temu jim zelo zaupajo.

Končno je pomembna ugotovitev, da večini mediji koristijo, zlasti ker preženejo dolgočasno življenje. S pomočjo medijev si v veliki meri tudi ustvarjajo sliko o svetu. Kljub temu pa

respondenti verjamejo, da mediji na njih (kljub veliki izpostavljenosti) ne vplivajo v veliki meri.

Zbirki intervjujev in podatkovna zbirka mnenj respondentov predstavljata veliko možnosti za nadaljnjo analizo, zato vabimo raziskovalce , da ju izkoristijo.

VIRI

NIJZ: Duševno zdravje v Sloveniji / [avtorji poglavij Maja Bajt ... et al.] ; uredili Helena Jeriček Klanšček ... [et al.], 2009. Ljubljana : Inštitut za varovanje zdravja Republike Slovenije

Rek Mateja, Kovačič Andrej in Milanovski Brumat Kristina (2014): Medijska pismenost 2014 . Slovenija: Fakulteta za medije.

Rek Mateja, Kovačič Andrej in Milanovski Brumat Kristina (2016): Mediji in srednješolci v Sloveniji. Ljubljana: Fakulteta za medije.

Rek Mateja in Milanovski-Brumat Kristina (2016): Mediji in predšolski otroci v Sloveniji. Ljubljana: Fakulteta za medije.

Rek Mateja in Milanovski-Brumat Kristina (2016): Mediji in osnovnošolci v Sloveniji. Ljubljana: Fakulteta za medije.

Rek Mateja in Milanovski-Brumat Kristina (2017): Medijske navade gluhih in naglušnih ter slepih in slabovidnih oseb. Ljubljana: Fakulteta za medije.

Rek Mateja, Kovačič Andrej in Milanovski Brumat Kristina (2018): Medijske navade starejših (65 let in več). Ljubljana: Fakulteta za medije.

Svetovna zdravstvena organizacija (2007): Health for all database. SZO: Geneva. Dostopno na: http://www.euro.SZO.int/eprise/main/SZO/InformationSources/Data/20050117_3, pridobljeno 6. 3. 2007.

PRILOGA - VPRAŠALNIK ZA KVANTITATIVNO IN KVALITATIVNO RAZISKAVO

Prav zares hvala, da sodelujete v zelo kratki raziskavi o medijih in življenju na splošno. Anketa je popolnoma anonimna, vaši odgovori bodo za namene analize združeni z odgovori drugih. Vprašanja nimajo pravilnih ali napačnih odgovorov. Prosimo za iskrene odgovore.
O raziskavi: Raziskavo izvaja Fakulteta za medije v okviru »Infrastrukturni program Fakultete za medije – zbiranje, vodenje in arhiviranje podatkov o medijski pismenosti« financira Javna agencija za raziskovalno dejavnost RS – ARRS kot infrastrukturni program. Sredstva (v višini 1,5 zaposlitve) je ARRS zagotovila po pogodbi št.1000-16-2916. Več informacij na www.pismenost.si ali na info@pismenost.si

Prosimo obkrožite odgovarjajočo številko.

Kolikor je mogoče natančno ocenite, koliko povprečno na dan (izberite najbolj primeren odgovor)	**8 ur ali več**	**5 ur**	**4 ure**	**3 ure**	**2 uri**	**1 ura 30 min**	**1 ura**	**45 min**	**30 min**	**15 min**	**0 min**	**Nevem**
… gledate televizijo, video ali filme (posneto ali v živo)	8	5	4	3	2	1, 5	1	45	30	15	0	--
… poslušate radijski program	8	5	4	3	2	1, 5	1	45	30	15	0	--
… ste v prostoru, kjer je prižgana televizija	8	5	4	3	2	1, 5	1	45	30	15	0	--
… uporabljate katerikoli telefon za pogovarjanje	8	5	4	3	2	1, 5	1	45	30	15	0	--
… uporabljate mobilni telefon za vse namene skupaj	8	5	4	3	2	1, 5	1	45	30	15	0	--
… berete revije, časopise in ostale tiskane medije v papirni obliki	8	5	4	3	2	1, 5	1	45	30	15	0	--
… igrate video igre kjerkoli (na računalniku, tablici, GSM ali konzolah)	8	5	4	3	2	1, 5	1	45	30	15	0	--
… uporabljate računalnik/tablico za delo (ne za zabavo)	8	5	4	3	2	1, 5	1	45	30	15	0	--
… uporabljate računalnik/tablico za vse namene skupaj	8	5	4	3	2	1, 5	1	45	30	15	0	--
… ste prisotni na internetu	8	5	4	3	2	1, 5	1	45	30	15	0	--
… ste prisotni na družbenih omrežjih (Facebook,Twitter, Instagram, Viper, Pinterest…)	8	5	4	3	2	1, 5	1	45	30	15	0	--

Koliko tekstualnih sporočil v katerikoli obliki na telefonu/računalniku ali tablici (SMS, mail, facebook…) **dnevno** pošljete *	Več kot 100	100	50	30	20	15	10	5	3	1	0	--

Odgovarjajte le če uporabljate družbena omrežja (Facebook, Instagram ali podobno)… Spodaj so navedene nekatere vsebine, ki si jih ljudje lahko delijo preko družbenih omrežjih ali spletnih strani. Ali ste že objavili? (obkrožite po en odgovor v vrstici)	Z veseljem	Imel sem nekaj pomislekov, vendar sem kljub temu objavil	Ne objavljam tega	Ne vem
Ime in priimek	1	2	3	--
Informacije, kaj delate zadnje čase	1	2	3	--
Informacije, kako se počutite na splošno	1	2	3	--
Fotografije s potovanj, doživetij	1	2	3	--
Fotografije v provokativni pozi (pomanjkljivo oblečeni, z alkoholom, drogami ali podobno)	1	2	3	--
Osebne podatke (na primer ime, priimek, mail, če imam s tem ugodnost pri nakupu ali dostop)	1	2	3	--
Fotografije/video drugih, ko sem jih ujel delati nekaj nenavadnega, zabavnega	1	2	3	--
Svoj selfi (video samega sebe, ki ste ga sami posneli)	1	2	3	--

Ali imate dostop interneta:

1. Da, neomejen dostop do interneta (na primer preko linije doma)
2. Da, vendar omejen dostop do interneta (zakupljene količine npr.mobilni telefon)
3. Povečini nimam dostopa do interneta
4. Ne želim uporabljati interneta
5. Ne morem uporabljati interneta

Katere vrste telefon uporabljate:

1. Pametni telefon z internetno povezavo
2. Pametni telefon brez internetne povezave
3. Preprost oz prilagojen telefon brez internetne povezave
4. Ne želim uporabljati telefona
5. Ne morem uporabljati telefona

V kolikšni meri se strinjate z naslednjimi trditvami	1 Sploh se NE strinjam	2	3	4	5 Popolnoma SE strinjam	Ne vem
Dokler medij nudi novice/zabavo, ni pomembno, kdo je lastnik ali kako je financiran.	1	2	3	4	5	--
Ko gledam televizijske novice, navadno verjamem temu, kar vidim.	1	2	3	4	5	--
Ko berem novice v časopisu, navadno verjamem temu, kar preberem.	1	2	3	4	5	--
Ko gledam spletne strani, navadno verjamem temu, kar preberem ali vidim.	1	2	3	4	5	--
Na družbenih omrežjih (npr. Facebook) navadno verjamem temu, kar preberem ali vidim.	1	2	3	4	5	--
Na svetovnem spletu ali družbenih omrežjih vedno preverim namen in verodostojnost avtorjev spletne strani (lastnik, avtor…).	1	2	3	4	5	--
Internet mi je izboljšal življenje.	1	2	3	4	5	--
Mobilni telefon mi je izboljšal življenje.	1	2	3	4	5	--
Novi tehnološki pripomočki so zelo koristni.	1	2	3	4	5	--
Slovenskim medijem zaupam glede informacij	1	2	3	4	5	--
Mediji imajo velik vpliv name.	1	2	3	4	5	--
Če bi imel več denarja, bi bilo moje življenje boljše.	1	2	3	4	5	--
Zelo dobro vidim	1	2	3	4	5	--
Zelo dobro slišim	1	2	3	4	5	--
Sem telesno aktiven	1	2	3	4	5	--
Internet znam dobro uporabljati	1	2	3	4	5	--
Večkrat sem osamljen/a	1	2	3	4	5	--

Spol ženski moški
Letnica rojstva _____
Kraj bivanja mesto podeželje
Vaša dosežena stopnja izobrazbe osnovna šola ali manj srednja ali poklicna šola višja šola ali več
Zaposlitev invalidsko upokojen Trenutno nezaposlen poln delovni čas polovičen Upokojen Drugo
Prva številka vaše poštne številke bivanja (na primer za Ljubljano vpišete št. 1) _____
Število oseb v gospodinjstvu _____
Ste morda vključeni v katero društvo?_____
Opombe: _____

Hvala za sodelovanje!

Dodatna vprašanja za osebni intervju (pogoj izpolnjena anketa)

Hvala, ker sodelujete v raziskavi o medijih in življenju na splošno. Pogovor bo trajal okvirno 10-30 minut. V pogovoru in analizi ne bomo uporabljali imen ali katerikoli drugih informacij, ki bi vas lahko identificirale. Vaši odgovori bodo za namene analize združeni tudi z odgovori drugih. Vprašanja nimajo pravilnih ali napačnih odgovorov. V kolikor ne želite odgovarjati lahko vedno z odgovarjanjem zaključite. Prosimo za iskrena mnenja.

1) Sklop medijev na splošno:
    a. Katere medije konkretno najbolj pogosto (navede imena sam, na primer POP TV…) spremljate za vsako skupino
        i. TV
        ii. Radio
        iii. Revije
        iv. Internet)
    b. Ali vam mediji pomagajo in vam izboljšujejo življenje? Bi bilo življenje brez medijev boljše ali slabše?
    c. Če da, kateri vam najbolj izboljša življenje?
    d. Kateremu bi se najtežje odrekli?
    e. Kaj bi po vašem mnenju morali mediji še narediti, da bi še več spremljali medije?

2) Ali spremljate novice preko medijev? Če da:
    a. V kolikšni meri spremljate dnevne novice?
    b. Ali verjamete novicam v medijih?
    c. Ali se vam zdijo novice povečini negativne ali pozitivne?
    d. Ali si iz novic lahko ustvarite pravo sliko o življenju?
    e. V kolikšni meri verjamete novicam?
3) Ali imate profil na družbenem omrežju? Če da:
    a. Ali je ta profil pod vašimi resničnimi podatki (ime, priimek, slika)?
    b. Ga tekoče posodabljate – objavljate novice, dogodke?
    c. Ali imate odprt kakšen profil, kjer ne navajate resničnih podatkov?
    d. V kolikšni meri vam družbena omrežja izboljšujejo vaše življenje?
    e. Kolikokrat dnevno preverite sporočila na omrežjih?
    f. Ali se vam zdi zbiranje objavljenih podatkov o vas in uporaba podatkov na primer Facebooka za namene prodaje sporno?
    g. V kolikšni meri verjamete, da ste anonimni na družbenih omrežjih?
4) Uporaba spleta:
    a. Koliko uporabljate splet in za kakšne namene?
    b. Ali kupujete preko spleta?
    c. Ali delite informacije na spletu? Kakšne in kako pogosto?
    d. Ali se vam zdi da je zasebnost dobro varovana na spletu?

5) Ali bi še kaj dodali v povezavi z vašim spremljanjem medijev?